

*КИЇВСЬКИЙ КОЛЕДЖ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО*

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ: ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Доповіді учасників
науково-практичної педагогічної конференції

16 жовтня 2019

Мета конференції : пошук рішень з актуальних проблем сучасної педагогіки, обмін результатами і досвідом у практичній підготовці студентів – майбутніх фахівців.

Упорядник: Капран С.Б., к. п. н., викладач циклової комісії документознавчих дисциплін

© Київський коледж міського
господарства
Таврійського національного університету
імені В.І. Вернадського

ЗМІСТ

<i>Алексахіна О.Г.</i> МЕТОД ПРОЕКТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ГЕОГРАФІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ.....	5
<i>Бондарчук І.М., Корнієнко Н.П.</i> СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТЕХНІКА- ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА ТА МЕТОДИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ТА ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТІВ.....	6
<i>Волгіна Н.Я.</i> САМООЦІНКА В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ.....	8
<i>Горащенко І.І.</i> САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ.....	10
<i>Демехіна І.П.</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНО – ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	12
<i>Зайчук Є. І.</i> ВИБІР СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	15
<i>Зозуля Т. І</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	18
<i>Ілляшенко К. В.</i> ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД.....	20
<i>Іщенко Р.М.</i> РОЛЬ МЕТОДУ АНАЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ФІЗИКИ.....	23
<i>Капран С.Б.</i> ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ЛЕКЦІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ.....	25
<i>Карнаух Л.П.</i> МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ТА АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ І КУРСУ.....	27
<i>Король Т.І.</i> САМОСТІЙНА РОБОТА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА.....	30
<i>Кучма О.В.</i> СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ.....	32

<i>Любченко Л.В.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	34
<i>Маркова А.М.</i> КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ОДНА З ТЕНДЕНЦІЙ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	38
<i>Обручнікова Н.Д.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ПЛАТФОРМИ GOOGLE CLASSROOM В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС.....	41
<i>Романова М.І.</i> ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО (E-LEARNING) НАВЧАННЯ...	43
<i>Сагайдак І.С.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ З ДИСТАНЦІЙНОЮ.....	49
<i>Самотуга О.А.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ.....	51
<i>Сарнавська Л.В.</i> ЯКІСНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ.....	54
<i>Сафіна О.В.</i> САМОСТІЙНА РОБОТА — ОСОБЛИВА ФОРМА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ.....	56
<i>Улицька І.І.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ.....	59

МЕТОД ПРОЕКТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ГЕОГРАФІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

На сучасному етапі розвитку українська освіта зумовлює необхідність докорінних змін в освіті, спрямованих на розвиток і саморозвиток студентів і викладачів, вмінь творчо розв'язувати проблеми [1, с. 15–17].

Завдання викладача географії на нинішньому етапі полягає у розвитку у студентів вміння самостійно здобувати знання, а мета кожного заняття – розвивати їх світорозуміння, забезпечення можливостей постійного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу нації, розвивати комунікативні здібності студентів [2, с. 124].

Розвиток освіти спонукає до необхідності запровадження у навчально-виховному процесі інноваційних технологій, сучасних концепцій, програм, методик. Найдоцільнішим з інновацій є *метод проектів*. Він спрямований на розвиток пізнавальних і комунікативних здібностей студентів, формування вмінь самостійно знаходити шляхи розв'язання проблем через різноманітні форми діяльності. Метод проектів передбачає поєднання технології створення освітніх ситуацій, у яких студент ставить та розв'язує власні задачі, з технологією супроводу самостійної діяльності студента. Порівняно з іншими педагогічними технологіями він має низку суттєвих переваг [4, с. 24]. До безперечних переваг методу проектів належать: розвиток критичного мислення, формування навичок безконфліктного спілкування студентів; високий рівень організації, який має забезпечити здатність самостійно здійснювати різні види діяльності, розвивається просторове мислення. Здібності до проектної діяльності проявляються в ситуаціях, коли людина набуває вміння вирішувати проблеми. Важливим фактором при створенні проекту є логічне мислення, що розглядають не як можливість дати правильну відповідь, а вміння вирішити проблему, тобто запропонувати різні шляхи її вирішення [5, с. 685–686].

Так, вивчаючи тему «Країни Африки», 5 студентів групи Ел-11 готували власні проекти-характеристики визначених країн регіону у вигляді презентацій, які представили групі. Решта студентів групи мали заповнити таблицю, порівнявши економічний розвиток країн регіону, зробити власний висновок. Як результат – кожен студент створив власний проект.

Мета використання проектних технологій на заняттях з географії – активізація пізнавальної діяльності студентів для формування ключових компетенцій та підвищення рівня їх навчальних досягнень. Тематика проектних завдань має бути широкою, пошук проблеми може здійснюватися в полі різноманітних об'єктів і областей людської діяльності. Важливою також є структуризація змістовної частини проекту із зазначенням поетапних результатів [5, с. 73]. Як один із можливих варіантів організації спільної роботи викладача та студентів на занятті з географії я пропоную до розгляду проект «Карта – геніальний винахід людства». Проект призначається для вивчення теоретичного матеріалу та проведення практичних робіт у розділі «Європа» з курсу «Географія: регіони та країни». А при вивченні теми «Країни Європи» я пропоную студентам поспробувати себе в ролі туроператорів та створити туристичні буклети на кожен країну регіону. Під час роботи над проектами студенти будуть працювати з різними джерелами географічних знань,

порівнюватимуть їхні інформаційні можливості, аналітичним шляхом визначатимуть найефективніший серед них. А також ознайомляться з головним об'єктом дослідження, вдосконалять навички картографічної грамотності та культури, набуватимуть навчально-пізнавальної і комунікативної компетенції. Додатково вони матимуть можливість застосувати і вдосконалити свої знання та вміння з математики, інформатики, мови, літератури, риторики, історії та самореалізуватися як особистість [3, с. 26].

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Метод проектів / С. У. Гончаренко // Український педагогічний словник. – К., 1997. – С. 205.
2. Дьюи Д. Школи будущего / Д. Дьюи. – Берлин : Гос. изд-во РСФСР, 1922. – 180 с.
3. Єрмаков І. Г. Компетентнісний потенціал сучасної освіти: проектно-технологічні засади / І. Г. Єрмаков // Сучасні технології в освіті / Академія Педагогічних наук України; Держ. науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського; Маріупольський гуманітарний університет. – К., 2005 – С. 5–27.
4. Ісаєва Г. М. Метод проектів – ефективна технологія навчання учнів сучасної школи / Г. М. Ісаєва // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико-орієнтований збірник / [керів. авт. кол. С. М. Шевцова; наук. керів. і ред. І. Г. Єрмаков]. – К. : Департамент, 2003. – С. 207–211.
5. Метод проектов // Педагогический словарь : В 2 т. – Т.1. – М., 1960. – С. 685–686.

**Бондарчук І.М.,
Корнієнко Н.П.,**

*викладачі циклової комісії
електротехнічного обладнання будівель і споруд*

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТЕХНІКА-ЕЛЕКТРОМЕХАНІКА ТА МЕТОДИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ТА ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТІВ

Формою державної атестації студентів є дипломне проектування. Як правило, в цикловій комісії електротехнічного обладнання будівель і споруд тематика курсових проектів знаходить своє продовження у дипломних проектах і має три основних напрямки: з електропостачання будівель і споруд; з ліфтового обладнання та ескалаторного обладнання.

Метою статті є пошук сучасних освітніх технологій професійної підготовки техніка-електромеханіка та методи їх використання у процесі виконання курсового та дипломного проектів студентів спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія».

Упровадження автоматизованого тестового контролю складових професійної компетентності (компетенцій) студентів спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія» з таких спеціалізованих дисциплін, як «Транспортні пристрої будівель і споруд», «Електропостачання будівель і споруд», «Безпека життєдіяльності та охорона праці», «Електробезпека» дозволить розв'язати такі завдання: 1. Підготувати фахівців до практичної фахової діяльності. 2. Створити якісний показник циклової комісії електротехнічного обладнання будівель і споруд, вдосконалити та поповнити теоретичну базу студентів за фаховим напрямом підготовки. 3. Організувати моніторинг якості компетентності (компетенцій)

студентів на основі тестування. 4. Упровадити комп'ютерне тестування в систему контролю за рівнем сформованості професійної компетентності (компетенцій) студентів. 5. Забезпечити можливості самостійної перевірки складових професійної компетентності студентів з використанням технічних засобів (інтернет-тестування, СДбібліотек). 6. Постійно вдосконалювати організацію навчального процесу за підсумками аналізу результатів тестування. 7. Забезпечити можливість вибору місця проходження виробничої практики та відповідно тематики КП (ДП) за кращими результатами складених тестів з основних напрямів фахової підготовки ЦК : з електропостачання будівель і споруд; з ліфтового обладнання та ескалаторного обладнання. 8. Вивчити цикловою комісією електротехнічного обладнання будівель і споруд та аналізувати теоретико-методологічні проблеми професійної підготовки «техніка-електромеханіка».

Тестування – інструмент внутрішнього вузівського моніторингу контролю за якістю підготовки студентів під час навчального процесу та на завершальному етапі навчання спец. дисципліни для визначення якості освітнього процесу. Застосування тестування дає можливість відслідкувати відповідність теоретичного рівня знань студента до практичного застосування вмінь і знань на виробничій практиці. Перевірка за допомогою тестування – ефективний метод для подальшої уніфікації навчальних програм, методик викладання, удосконалення системи подання освітніх послуг, що надасть розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в ЦК, використання їх в навчальному процесі за допомогою комп'ютерної мережі, що значно скорочує час виконання перевірки знань студентів, автоматизується процес результатів тестування, знижується навантаження на викладача та підвищується якість навчального процесу.

До питання пошуку сучасних освітніх технологій професійної підготовки техніка-електромеханіка та методів їх використання у процесі виконання курсового та дипломного проектів циклова комісія електротехнічного обладнання будівель і споруд вирішує шляхом проходження виробничих практик, адже саме на виробництві студент має змогу познайомитися з новітніми технологіями систем електропостачання, ліфтового чи ескалаторного виробництва. Тож, в цьому році наші студенти стали свідками успішного використання роботи **SchindlerTechnology – RoboticInstallationSystemforElevators (R.I.S.E)** на підприємстві ТОВ «Шиндлер», які встановлюють, виконують монтаж вертикального та горизонтального транспорту, наприклад, ліфтів без машинного приміщення швейцарського виробництва. Таких роботів використовують в медицині та харчовій промисловості. Наприклад, робототехнічна система установки ліфтів прискорює роботу; є безпечнішою (унеможлиблює падіння персоналу на висоті, монтажники не дихають пилом в шахті ліфту); безоплатна робоча сила та точність монтажу.

Пошук сучасних освітніх технологій професійної підготовки техніка-електромеханіка та методи їх використання у процесі виконання курсового та дипломного проектів циклова комісія вирішує також через програми **Magi Cad Electrical** та **Auto CAD Electrical**, які є надійним інструментом для швидкого та ефективного проектування електричних мереж. Основні можливості таких програм:

- універсальні інструменти проектування і редагування електричних і слабкострумових мереж;
- проектування в тривимірному просторі з можливістю пошуку перетинів з іншими інженерними системами;
- можливість створювати і редагувати власні символи і обладнання;
- з'єднання кабелів і кабельних пакетів між поверхами;
- попередження про перевищення максимально допустимої довжини кабелю;

- кабельний журнал;
- створення специфікацій;
- створення однолінійних схем щитів;
- автоматичне оновлення змін з креслення в схему і навпаки;
- зручні налаштування масштабування написів і символів;
- можливість одночасно встановлювати і підключати кілька одиниць обладнання;
- можливість зберігати найчастіше використовуване обладнання на панелі «Вибране»;
- функція пошуку та заміни компонентів і обладнання;
- автоматична генерація розрізів;
- обмін даними з додатком Dialux для розрахунку освітленості;
- інтелектуальні інструменти підключення елементів слабкострумових мереж.

Тож, упровадження комп'ютерного тестування в систему контролю за рівнем сформованості професійної компетентності (компетенцій) студентів; застосування програм Magi Cad Electrical та Auto CAD Electrical в курсових та дипломних проектах, а також застосування новітніх автоматизованих систем електропостачання, вертикального та горизонтального транспорту підвищить якість професійної підготовки техніка-електромеханіка, що використовується при курсовому та дипломному проектуванні. Електрик – цікава і корисна програма для електриків та проектувальників електричних, теплових та освітлювальних мереж, за допомогою якої можливо швидко зробити розрахунок струмів або потужності, розрахунок навантажень та опорів, розрахунок електропостачання приміщень житлових будівель і споруд, зробити вибір кабелів та проводів відповідно до стандартів, в ході якого одразу пропонується програмою класифікація провідників, їх переріз, а також попутна характеристика і типи електричного обладнання – і все це в одній програмі!

Список використаних джерел:

1. Галузевий стандарт вищої освіти України, Засоби діагностики якості вищої освіти молодшого спеціаліста, Київ-2013.
2. Галузевий стандарт вищої освіти України, Освітньо-професійна програма підготовки молодшого спеціаліста, Київ-2013.
3. Галузевий стандарт вищої освіти України, Освітньо-кваліфікаційна характеристика підготовки молодшого спеціаліста, Київ-2013.
4. ДБН України, Інженерне обладнання будівель і споруд, Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення, ДБН В.2.5-23:2010 – 104с.
5. ДСТУ EN81-1:2003, Національний Стандарт України, Норми безпеки до конструкції та експлуатації ліфтів, Київ-Держспоживстандарт України, 2004.
6. ДСТУ EN115, Національний Стандарт України, Норми безпеки до конструкції і експлуатації ескалаторів, Київ-Держспоживстандарт України, 2004.

Волгіна Н.Я.,

*викладач циклової комісії
електротехнічного обладнання будівель і споруд*

САМООЦІНКА В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ

Розвиток освіти в Україні обумовлює необхідність переосмислення теорії й практики навчання та виховання. Однією з важливих тенденцій розвитку сучасних

освітніх технологій є збільшення уваги до особистісного підходу у навчально-виховному процесі. Одним із критеріїв успішного навчання є формування адекватної самооцінки у студента.

Самооцінка – це віра в себе, оцінка особою самої себе, своїх можливостей, якостей і місця серед інших людей. Будучи ядром особистості, самооцінка є важливим регулятором поведінки. Від самооцінки залежать взаємовідносини людини з навколишніми, її критичність, вимогливість до себе, відношення до успіхів і невдач. Тим самим самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і подальший розвиток її особистості.

На думку П.Р. Чамати розвиток самооцінки відбувається у два етапи:

1) на першому людина, оцінюючи себе, задовольняється, як правило, оцінкою своїх дій і вчинків;

2) на другому – у сферу самооцінки заносяться внутрішні стани, моральні якості особистості [1, с. 130].

Формування самооцінки студентів особливо тісно пов'язано саме з навчальною діяльністю, оскільки студент щодня отримує оцінки і змушений весь час порівнювати свої можливості й досягнення з певним еталоном.

За думкою Залученової Є.А., в процесі оцінювання суб'єктом самого себе відбувається зіставлення наявних властивостей власної особистості з бажаним обліком. Розходження або збіг поміж бажаним образом Я та фактичними властивостями породжують або незадоволеність, тривожність, дискомфорт, або спокій, упевненість в собі і т.д. [6, с. 2].

Ідея впливу самооцінки на успішність діяльності простежується в багатьох працях сучасних авторів. С. Рубінштейн пише: «Реальна особа, відбиваючись у своїй самосвідомості, усвідомлює себе як «я», як суб'єкта своєї діяльності» [3, с. 463].

Велику роль у формуванні самооцінки студента відіграє викладач. Якщо викладач хоче підвищити самооцінку студентів та їх власну репутацію, він має керуватись цільовим критерієм в оцінюванні. Цілі, визначені викладачем, мають бути чіткими та доведеними до відома студентів. Викладач повинен вислухати відповідь студента та об'єктивно оцінити його знання.

З огляду на власну практику, я помічаю, що студенти побоюються висловлювати свої думки, так як вони не впевнені в собі, в своїй відповіді. Вони вважають, що краще промовчати, аніж невірно відповісти. Потрібно спілкуватися зі студентами, вводити у навчальний процес елемент обговорення, а не просто конспектування. Так ми дамо можливість студенту висловити свої думки, навіть якщо з ними не всі згодні. Потрібно показати студенту, що його думка має місце в обговоренні цієї теми.

Головна мета оцінювання навчального процесу – підтримати кожного студента. Звідси: ефективність викладання постійно вдосконалюється. Замість боротьби з труднощами, необхідно аналізувати причини, що лежать в їх основі, та намагатися їх долати (ці причини можуть бути пізнавальними та емоційними). Помилки слід не виправляти, а аналізувати. Таким чином, використовуючи підхід, що орієнтується на цілі, ідеї учнів можуть бути зрозумілі та підтримані. Труднощі потрібно обговорювати разом із студентами, як і можливі шляхи їх подолання за допомогою заходів підтримки або створення спеціальних завдань. Аналізуючи причину помилок, учні не відчують себе у полоні труднощів.

Самооцінка студента у процесі навчання розвиває критичне ставлення до власних здібностей і можливостей, впливає на об'єктивне оцінювання результатів навчання. Успіхи у навчанні сприяють активній діяльності студента під час занять, він стежить за ходом думки викладача й однолітків, бере активну участь у

розв'язанні будь-яких проблем, замислюється, визначає своє ставлення до процесу подій, прогнозує подальше ускладнення матеріалу.

Самооцінка, будучи ядром особистості, є важливим регулятором поведінки і дій людини, впливає на всі сфери її життєдіяльності, а також на її життєву позицію. Тому самооцінка не тільки позначається на ефективності навчання студента, але і визначає його подальший розвиток як особистості.

Список використаних джерел:

1. Остапенко Г. В. Самооцінка в підлітковому віці / Г.В. Остапенко // Наука і освіта. — 2004. — № 3. — С. 130–132.
2. Залученова Е. А. Самооценка в деятельности студентов / Е.А. Залученова. – М., 1992. – 52 с.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2002. – 720 с.

Горащенко І.І.,

*викладач циклової комісії
автоматизації технологічних процесів та
моніторингу навколишнього середовища*

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

Якісна освіта є запорукою майбутнього країни, важливою складовою її національної ідентичності та державного добробуту. В сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування зростають вимоги до професійної компетентності випускників, професійної підготовки кадрів, що обумовлює якісно нові форми та методи освіти, спрямовані на розширення сфери самостійної діяльності студентів, які формують навички самоорганізації та самоосвіти. Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Розширення функцій та зростання ролі самостійної роботи студентів не тільки веде до збільшення її обсягу, а й обумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, привчатимуть його самостійно вирішувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність як особисту рису характеру [6, с. 55].

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регулюється навчальним планом. Співвідношення обсягів аудиторних занять, самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми. Важливим для професійної підготовки є навчити студента опановувати професійну термінологію, оперувати спеціальною термінологією, аргументовано висловлювати власну думку, аналізувати факти, опонувати та вміти вести дискусію. Звідси і вагоме значення самостійної роботи, що забезпечує можливість зіставлення матеріалу, узагальнення, порівняння, аналізу, класифікації.

Зміст самостійної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Самостійна робота може включати:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;

- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до виступу на семінарських заняттях та підготовка до практичних (лабораторних) занять;
- систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо.

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати засоби самоконтролю (тести, пакети контрольних завдань, питання та завдання для самоконтролю).

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями (вказівками), конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, електронно-обчислювальною технікою, науковою літературою та періодичними виданнями.

Традиційно можна зазначити, що самостійна робота це: «...форма навчання, в якій студент засвоює необхідні знання, опановує вміннями і навичками, навчається планомірно і систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності» [5, с. 23].

Отже, у сучасних умовах інформатизації суспільства та оновлюваної педагогічної системи проблема самостійності виходить на якісно новий рівень. Аналіз досліджень з проблеми використання інформаційних технологій у навчанні студентів дозволяє визначити основні напрями активного застосування інформаційних технологій у навчальному середовищі: розширення можливостей підвищення якості освіти, відкриття нових можливостей розвитку мислення студентів, підбір індивідуальних способів отримання знань шляхом самостійної роботи за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій як фактора зближення сфери освіти з реальним світом, поєднуючи традиційні та сучасні методи навчання, що сприяє створенню єдиного освітнього інформаційного середовища.

Разом з тим, в сучасних умовах перед педагогічними працівниками стоїть ряд завдань з метою максимального наповнення навчальним матеріалом в організації самостійної роботи студентів, зокрема – створення електронного навчально-методичного посібника, як носія змісту навчальної дисципліни, який відповідає вимогам професійної підготовки майбутніх фахівців, професійної підготовки кадрів [3, с. 41].

Список використаних джерел:

1. Алексеенко Т. А. Формування пізнавальної активності студента в умовах блокової організації навчання / Т. А. Алексеенко. – Київ, 1995. – С. 25.
2. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В. І. Бондар. – К.: Вересень, 1996. – С. 129.
3. Гризун Л. Є. Дидактичні особливості сучасного комп'ютерного підручника / Л. Є. Гризун // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – ХДПУ, 2000. – С. 124.
4. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л. М. Журавська // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – № 2 – С. 11–16.
5. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение : учебн. пособ. / В. А. Козаков. –К. :Вища школа, 1990. – С. 92.

6. Кудрянт З. Н. Система освіти в Україні // Педагогіка: навч. посібник / З.Н. Кудрянт. – Одеса: ПДПУ, 2001. – С. 55–56.

7. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа / Д. В. Ландэ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – С. 72.

Демехіна І.П.,

*завідувач навчально-методичного кабінету,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНО - ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

В умовах реформування сучасної системи освіти, розвиток професійної компетентності викладачів набуває надзвичайної актуальності. Адже необхідною умовою сьогодення є не лише глибокі знання у професійній сфері та високий рівень освіченості, а й постійне поповнення та поновлення знань, високий рівень професіоналізму. Сучасна школа потребує «педагога-європейця», котрий творчо думає, володіє сучасними методами і технологіями освіти, умінням прогнозувати свій кінцевий результат, усвідомлює свою соціальну відповідальність, уміє досягати нових педагогічних цілей, адаптуватися до особливостей сучасного середовища, працювати за умов, коли інформація оновлюється з небаченою раніше швидкістю.

Розвиток професійної компетентності викладачів у першу чергу, покладається саме на систему післядипломної педагогічної освіти, з окрема, на процес підвищення кваліфікації. Адже він спрямований на приведення професійного рівня педагогічних працівників у відповідність до світових стандартів та вимог сучасності. Саме тому система підвищення кваліфікації повинна динамічно реагувати на нові тенденції, прогнозувати їх майбутнє щоб вчасно допомогти вчителю в його професійному зростанні і розвитку.

Основними шляхами підвищення професійної компетентності і творчості викладачів є:

1. Формування науково-методичного середовища або професійна взаємодія з колегами.
2. Формування гнучкої системи безперервної освіти викладача:
  - ✓ інноваційний підхід до вдосконалення рівня професійної компетентності;
  - ✓ самоосвітня діяльність (епізодична і планова) викладача, саморозвиток,
  - ✓ пошук шляхів професійної самореалізації;
  - ✓ здійснення безперервного навчання, оскільки «учитель живе доти, доки він учень»;
  - ✓ складання плану самовдосконалення професійної компетентності: вивчення передового досвіду колег, проведення відкритих занять, самоаналіз занять, обговорення відвіданих занять, участь у конкурсах тощо;
  - ✓ цілеспрямована систематична робота над методичною темою;
  - ✓ збір та укладання творчого портфоліо викладача – колекція власної бази кращих занять, цікавих прийомів, знахідок на занятті й позаурочній діяльності, власних засобів наочності, дидактичних матеріалів, продуктивних педагогічних технологій, що відображають зусилля викладача, успіхи або досягнення з тієї чи іншої проблеми, індивідуальної творчої теми;

- ✓ самовиховання, удосконалення методів, прийомів і форм навчально-виховної взаємодії зі студентами;
- ✓ вироблення індивідуально-творчого стилю роботи;
- ✓ рефлексія власної діяльності (через об'єктивну оцінку прийти до самореалізації);
- ✓ самокорекція;
- ✓ виконання завдань у міжтестастійний період.

3. Створення інформаційно-освітнього простору з рівноправним доступом всіх педагогів до інформаційно-освітніх ресурсів.

4. Готовність до інноваційної діяльності, пріоритет освітніх технологій.

5. Організація пошукової, науково – дослідної роботи викладачів та студентів.

Немає потреби надміру переконувати, що попри вільний доступ до інформаційних ресурсів сучасний педагог потребує дієвого партнерства, якісного модераторства, ефективного управління та патронажу процесу професійного розвитку, саморозвитку і самовдосконалення.

Закон України «Про освіту» [1] передбачає цілий спектр інноваційних механізмів, що визначатимуть форми і зміст методичного супроводу професіоналізації педагогів: від добровільної зовнішньої сертифікації вчителів до гнучкої системи підвищення кваліфікації викладачів, закріплення академічної, організаційної, кадрової та фінансової автономії закладу освіти.

Ефективний мотиваційний механізм в управлінні закладом освіти опирається на позитивну стратегію забезпечення мотивації викладачів, узгоджений, насамперед, зі стратегією розвитку закладу освіти, передбачає діючу систему нематеріального стимулювання. Він допоможе розвивати у викладачів стратегічну налаштованість та забезпечить можливість відчувати себе невід'ємною складовою закладу освіти.

Водночас, на порядок денний виходить питання оцінювання результатів процесу підвищення кваліфікації, що частково передбачатиме зміни в механізмах атестації педагогічних працівників і вплине на процеси їх сертифікації, які тільки починають формуватися [4].

Картка комплексної оцінки професійної діяльності педагогічного працівника в міжтестастійний період

1. Прізвище, ім'я по-батькові:
2. Рік народження:
3. Освіта:
4. Який навчальний заклад закінчив, номер диплому, рік, спеціальність, кваліфікація:
5. Педагогічний стаж, з них за фахом, керівної роботи:
6. Результати проходження останньої атестації, рік:
7. Нагороди та звання:
8. Проблема над якою працює педагогічний працівник. Наявність програми саморозвитку:
9. Результати педагогічної діяльності:

Навчальний рік	Успішність студентів (%)	Якість знань студентів (%)

10. Підготовка студентів до участі в МАН, олімпіадах, конкурсах, конференціях, конкурсах педагогічної майстерності

Рік	Назва заходу	ПІБ студента	Рейтинг

11. Участь у науково-практичній роботі циклової комісії, творчої групи, проведення майстер-класів тощо

№	Форма участі	Рік	Рік	Рік	Рік	Рік
1						
2						
3						
4						

12. Розробка методичних рекомендацій, підручників, публікація статей, електронних засобів навчання

№	Назва методичного продукту	Кім виданий	Термін
1			
2			
3			

13. Участь у конкурсах «викладач року» та інших конкурсах на рівні міста тощо

14. Заняття, як показник професійної компетентності педпрацівника (відкриті заняття)

Рік	Тема заняття	Форма заняття	Оцінка

15. Рівень володіння сучасними інноваційними технологіями, формами та методами організації освітнього процесу (високий, достатній, низький)

16. Рейтинг викладача

Колеги	Студенти	Батьки

17. Рівень підготовки та проведення творчого звіту педпрацівника (портфоліо)

18. Загальний рівень методичної культури педагогічного працівника

19. Заохочення педагогічного працівника

Вид	Підстави	Дата

20. Професійнозначущі якості особистості викладача

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 38/39.

2. Маслов В. І. Моделювання педагогічних систем: сутність та технологія / В.І. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2013. – № 1. – С. 15-19.

3. Олійник В. В. Тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах трансформації суспільства / В.В. Олійник // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2013. – № 1. – С. 56-66.

4. Панченко С. М. Нові можливості та механізми післядипломної освіти педагога: контекст Закону України «Про освіту» / С.М. Панченко // Освіта Сумщини. – 2018. – № 2 (38). – С. 2-7.
5. Про актуальне в методичній діяльності. Думки й поради експертів. Методист. 2018. – № 4 (76). – С. 4-77
6. Сорочан Т. М. Методологія змін у системі післядипломної педагогічної освіти / Т.М. Сорочан // Педагогіка і психологія. – 2016. – № 4. – С. 24-31.

Зайчук Є. І.,

*викладач циклової комісії економіко-управлінських
та соціальних дисциплін,
магістрант кафедри менеджменту
та міжнародних економічних відносин
ННІУЕП ТНУ імені В. І. Вернадського*

ВИБІР СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Процес інтеграції української освіти у світовий освітній простір висуває нові вимоги до якості освіти, оскільки дипломи закладів вищої освіти нашої держави розглядаються з точки зору визнання на міжнародному ринку освітніх послуг. Для досягнення цієї стратегічної мети заклади вищої освіти повинні бути готові до реального зовнішньому моніторингу своєї діяльності за такими параметрами, як:

- формулювання чітких місій і відповідність їм діяльності ЗВО;
- сумісність навчальних планів, програм, навчальних матеріалів, технологій навчання і системи оцінки знань студентів із зарубіжними закладами вищої освіти;
- введення системи трансферу кредитів і відповідних додатків до диплому;
- формування внутрішньої системи контролю академічної якості, програм розвитку студентської та викладацької мобільності;
- розвиток науково-дослідницької діяльності;
- прозорість системи управління фінансами.

Вибір стратегії розвитку закладу вищої освіти багато в чому залежить від чіткого уявлення керівництва ЗВО про майбутній стан організації.

Враховуючи той факт, що заклад вищої освіти у сучасних наукових дослідженнях розглядається як ринкова структура, яка має свій товар – освітню послугу, виробника, споживача, тому може розглядатися з позицій багаторівневої маркетингової системи. Ця система має певні стратегії.

До базових стратегій в маркетинговій системі відносяться стратегія розвитку, стратегія стабілізації і стратегія виживання, а також різні їх комбінації.

В умовах реформування системи освіти України, що є одним із факторів подолання технологічного відставання української економіки від світових лідерів, такий підхід в діяльності вищого навчального закладу має забезпечити стратегія розвитку [2].

Розробляючи стратегію розвитку, заклад вищої освіти повинен враховувати сучасні вимоги ринку праці до фахівців.

Конкурентоспроможність випускника закладу вищої освіти на ринку праці визначається рівнем і обсягом його знань, навичками і вміннями для роботи в умовах сучасної економіки. Ці показники досягаються в освітньому процесі закладу вищої освіти, провідне місце в якому належить викладачеві, здатному на впровадження і використання сучасних технологій підготовки фахівців.

Однак слід зауважити, що без спеціальної підготовки викладачів для роботи з інноваційними, інформаційними технологіями, реалізація обраної закладом вищої освіти стратегії неможлива.

В результаті вибору стратегії позиції закладу вищої освіти на ринку освітніх послуг повинні бути укріплені або, в гіршому випадку, збережені.

У складних умовах недостатньо сформованого ринку освітніх послуг для підтримки життєздатності закладу вищої освіти, або, в кращому випадку, для його інноваційного перетворення, застосовуються стратегії розвитку: стратегія інтеграційного розвитку, стратегія інтесифікаційного розвитку, стратегія диверсифікаційного розвитку [3].

Стратегія регресивної інтеграції обумовлює розширення співпраці ЗВО з освітніми навчальними закладами довузівської рівня – середніми загальноосвітніми школами, середніми спеціальними навчальними закладами.

Стратегія прогресивної інтеграції орієнтує заклад вищої освіти на співпрацю з організаціями, які зацікавлені в підготовці кваліфікованих фахівців – підприємства, наукові організації, міністерства, відомства.

Стратегія горизонтальної інтеграції передбачає розширення взаємодії з іншими ЗВО з метою оптимізації використання ресурсів, раціоналізації управління і спільного вирішення найбільш складних завдань в галузі освіти. Стратегія інтесифікаційного розвитку реалізується за трьома основними напрямками кількісного і якісного зростання закладу вищої освіти.

Перший напрямок – це розширення сфери впливу закладу вищої освіти на традиційному ринку шляхом створення філій, пропозиції споживачам нових форм навчання з метою залучення додаткових клієнтів.

Другий напрямок передбачає більш глибоке проникнення закладу вищої освіти на ринок в межах традиційних сегментів ринку шляхом змін цінової політики, активізації рекламної діяльності, посиленням привабливості закладу вищої освіти за рахунок збереження традиційних пропозицій.

Третій напрям збільшує попит на освітні послуги ЗВО шляхом їх постійного вдосконалення: поліпшення матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу, розширення спектру спеціалізацій за всіма спеціальностями, застосування інноваційних технологій тощо.

Збереження життєздатності закладу вищої освіти і його подальший розвиток передбачає застосування стратегії диверсифікації. Стратегія концентрованої диверсифікації передбачає розширення спектру освітніх послуг за основним профілем закладу вищої освіти, а також, наприклад, видавничих, консалтингових послуг.

Стратегія горизонтальної диверсифікації передбачає задоволення додаткових потреб традиційних сегментів ринку шляхом розширення асортименту освітніх послуг (введення нових спеціальностей).

Стратегія конгломератної диверсифікації передбачає зміну профілю закладу вищої освіти або розширення інших видів діяльності з надання додаткових послуг, наприклад, рекрутингових.

Маркетингові стратегії роботи закладу вищої освіти зі споживачами освітніх послуг визначають принципи вибору цільових сегментів споживачів і методи роботи з ними [4].

Для здійснення вибору сегментів споживачів проводиться аналіз ємності сегментів, потенціалу їх зростання, прибутковості сегментів, їх насиченості. Враховується також конкурентна обстановка в сегменті, його доступність.

Позиція закладу вищої освіти на ринку визначається його ресурсним потенціалом. При обмеженості ресурсів заклад вищої освіти може обслуговувати один сегмент споживачів, пропонуючи на ньому кращий в порівнянні з конкурентами освітній продукт. Розширення ресурсного потенціалу ЗВО може дозволити йому активізувати свою поведінку на ринку і охоплювати кілька сегментів споживачів [2].

Виділяють наступні види стратегій роботи закладу вищої освіти з споживачами: недиференційований маркетинг, диференційований маркетинг, концентрований маркетинг.

При стратегії недиференційованого маркетингу ЗВО пропонує на ринку освітніх послуг, не роблячи ніяких відмінностей між сегментами споживачів.

Стратегія диференційованого маркетингу передбачає, що ЗВО для кожного сегмента споживачів пропонує свою найбільш оптимальну для нього освітню послугу.

Стратегія концентрованого маркетингу передбачає зосередження ресурсів ЗВО на обслуговуванні найбільш привабливого для нього сегмента споживачів.

Як правило, заклад вищої освіти використовує в своїй практиці стратегії концентрованого або диференційованого маркетингу, пропонуючи на ринку різноманітні освітні послуги, форми навчання.

Стратегії конкурентної поведінки на ринку освітніх послуг орієнтовані на формування конкурентних переваг, за рахунок яких заклад вищої освіти прагне зайняти певне положення на ринку з урахуванням відносин з іншими суб'єктами, їх конкурентної поведінки, цілей ЗВО і його ресурсного потенціалу [2].

Конкурентні переваги закладу вищої освіти, що пов'язані з його основними характеристиками, можуть визначити його положення по відношенню до інших закладів-конкурентів.

Основними конкурентними перевагами закладу вищої освіти є:

- репутація вузу на ринку, престиж його диплома у роботодавців;
- державна акредитація;
- пропозиція освітніх послуг (спеціальності, спеціалізації, інноваційні послуги, унікальні освітні послуги) відповідно до затверджених державних і міжнародних стандартів;
- кадрове забезпечення навчального процесу;
- використання інноваційних освітніх технологій;
- можливість навчання на будь-якій формі;
- індивідуалізація навчального процесу;
- цінова політика (доступні ціни для більшості споживачів, пільги, стипендії тощо);
- сучасна матеріально-технічна база;
- додаткові послуги (працевлаштування, адаптація випускників).

При виборі конкурентних стратегій заклад вищої освіти може займати оборонну або атакуючу позицію в залежності від своєї ролі на ринку [4].

Заклади вищої освіти, як учасники ринку освітніх послуг, можуть мати такі основні конкурентні стратегії:

- Стратегії закладу вищої освіти – лідера ринку;
- Стратегії закладу вищої освіти – претендента на лідерство;
- Стратегії - по закладу вищої освіти слідовника лідера [1].

Позиція ЗВО як безумовного лідера на ринку освітніх послуг визначає вибір стратегії зміцнення позицій за рахунок розширення ринку при зростаючому попиті на освітні послуги. Успіх реалізації цієї стратегії підтверджується насамперед

зростанням чисельності студентів, і, перш за все, – збільшення чисельності студентів, здатних на оплату вартості навчання.

Розробка конкурентних стратегій ЗВО ґрунтується на його конкурентних перевагах. З цією метою аналізуються потреби ринку, досліджуються характеристики освітніх послуг закладу вищої освіти та його конкурентів, виявляються реальні і потенційні конкурентні переваги закладу вищої освіти в порівнянні з конкурентами, розраховуються передбачувані витрати для створення конкурентних переваг.

Для успішного розвитку в ринкових умовах сучасний заклад вищої освіти повинен постійно здійснювати розширений аналіз своєї діяльності, аналіз ринку освітніх послуг і ринку праці. Це надзвичайно важливо для реальної оцінки позиції закладу вищої освіти на цих ринках.

Список використаних джерел:

1. Ассэль Г. Маркетинг: принципы и стратегия / Г. Ассэль. – М.: ИНФРА-М, 2001 – 803 с.
2. Клименюк М.М. Стратегія управління вищим навчальним закладом в сучасних умовах: Монографія / М.М. Клименюк, І.С. Кочарян. – К.: Освіта України, 2011. – 192 с.
3. Натрошвілі С.Г. Стратегічне управління вищим навчальним закладом: теорія, методологія, практика [Монографія] / С.Г. Натрошвілі. – Київ: КНУТД, 2015. – 326 с.
4. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом: нав. посіб. / Є. М. Хриков. – К.: Знання, 2006. – 365 с.

Зозуля Т. І.,

*викладач циклової комісії
документознавчих дисциплін*

ІНТЕРАКТИВНІ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У сучасних умовах усе складніше стає донести знання до студентів ВНЗ, застосовуючи тільки традиційні методи навчання. Тому актуальним є залучення нових ефективних методів навчання іноземної мови для підготовки студентів.

Серед передових методів у сучасному навчальному процесі вивчення англійської мови велику увагу приділяють інтерактивним методам, оснований на особистісно орієнтованому підході до студента, спрямованому на розвиток не лише творчого потенціалу вивчаючого, але й на вміння мислити та швидко реагувати, покращуючи комунікаційні навички. На відміну від звичайних занять, метою яких є оволодіння знаннями, вміннями та навичками, така технологія враховує інтереси, нахили, здібності кожного студента.

Аналіз підручників та методичних розробок, які використовуються у процесі навчання, показав недостатню кількість розробок саме інтерактивних прийомів, зокрема, це стосується підручників з англійської мови (автори В. Плахотник та О. Карпюк). Натомість підручники іноземних видань пропонують достатню кількість інтерактивних методів.

Інтерактивні технології розподіляють на чотири групи залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності студентів:

- спільна групова робота всього класу;
- інтерактивні технології в малих групах учнів: робота в парах, карусель, робота в малих групах, акваріум тощо;

- залучення учня до гри;

— широке публічне обговорення якогось суперечливого питання [4, с. 49].

Доречно дотримуватися цієї класифікації і на заняттях англійської мови.

Варто зазначити, що обрання форми проведення інтерактивного заняття потребує індивідуального підходу викладача, врахування рівня інтелектуального розвитку, теми, що вивчається, та цілей.

Нижче описано деякі форми, які використовуються нами найчастіше. Перший прийом називається **КОЛО ІДЕЙ**. Метою такого прийому є залучення всіх до обговорення. Після обговорення дискусійного питання в групах, його висловлюють обрані делегати. Групи висловлюються по черзі, доки не буде вичерпано всі варіанти відповідей. Під час обговорення теми на дошці складається список зазначених ідей, які обговорюються і підсумовуються результати. Інший часто використовуваний метод – **РОЛЬОВА ГРА**. Найкраще реалізується у парній роботі. За наявності ситуації, що максимально наближає учнів до реального життя, необхідних базових знань та творчого підходу, рольова гра ідеально відтворює інтерактивність під час уроку.

Структура заняття з англійської мови із застосуванням інтерактивних технологій проходить в чотири етапи:

1) Доурочний. Цей етап передбачає організаційні моменти, такі як приготування роздаткового матеріалу, інколи необхідні технічні засоби.

2) Урочний. Пояснення правил, мети, розділення на групи, розподіл ролей.

3) Урочний – проведення. Обов'язковим є обговорення заданих викладачем ситуацій, самостійний або груповий пошук рішень, формування відповідей.

4) Урочний – обговорення результатів, оцінювання.

Інтерактивне навчання може відбуватися в аудиторії або за її межами у формі позакласового заходу.

До цікавих позакласних інтерактивних занять ми віднесли екскурсії англійською мовою та зйомку відео репортажу. Перші заплановані репортажі плануються на теми: Метро та його станції (МЕТ-31) та Мій майбутній офіс (ДЛ-31, МТ-31), Як працює ліфт (ЕЛ-31), Наш коледж (МТ-11, МЕТ-21). Важливим етапом проведення позакласного заходу є підготовка: розподілення ролей між студентами, затвердження маршрутного листа, самостійний пошук студентами інформації та затвердження її викладачем, який виступає у ролі експерта.

Головною проблемою під час використання інтерактивних ігор визначають те, що студент часто немає власної думки, а якщо й має, то боїться висловлювати її відкрито, на весь клас. Переконані, що постійне проведення інтерактивних занять сприяє значному покращенню комунікаційних навичок студентів.

З наведених прикладів бачимо, що існує велика кількість форм інтерактивних занять. Вважаємо помилкою викладача використання однієї форми проведення інтерактивного завдання.

У проведенні інтерактивного заняття дуже значна роль мультимедійних засобів. Найбільша кількість людей є візуалами, які краще засвоюють інформацію за допомогою зорового каналу. Тому висока ефективність використання в навчанні мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття матеріалу є очевидною. Застосування мультимедійних засобів підвищує рівень сприйняття, запам'ятовування на 30-40% завдяки одночасній багатоканальній взаємодії студента з інформацією.

Окрім професійно-орієнтованого навчання іноземної мови, використовуються проектні методи, застосовуються інформаційні та

телекомунікаційні технології, створюються презентації, використовуються ресурси інтернету.

Використання мультимедійних технологій можливе для доповнення заняття і бажано у другу його половину, коли студенти вже втомлюються.

Проведені заняття зі студентами різних курсів технічних спеціальностей показали, що саме при залученні інтерактивних технологій навчання збільшується активність роботи на занятті, увага, мотивація студентів. Учасники відчувають себе не пасивними слухачами, а активними гравцями заходу, розвивають в собі вміння вислуховувати думки інших, погоджуватись з ними або відстоювати свою, самостійно шукати аргументи, пояснювати логічність та послідовність своїх думок англійською мовою, володіючи термінами професійного спрямування, коли стосується це третіх курсів.

Отже, використання інтерактивних форм дають змогу практично збільшити кількість розмовної практики на занятті, допомагають засвоїти матеріал та використати його на подальших заняттях. Викладач стає наставником самостійної та творчої діяльності студентів.

Слід зазначити, що контроль знань на таких заняттях можливий лише при використанні деяких форм інтерактивних методів, де вчитель може контролювати індивідуальну відповідь кожного студента, а саме: рольові або ситуативні ігри, презентації.

Слід пам'ятати, що інтерактивні методи хоча й мають багато переваг, але є й недоліки: при частому застосуванні інтерактивних ігор сприймання стає механічним, втрачає творчу зацікавленість, тому необхідно урізноманітнювати ігри та комбінувати інтерактивні методи навчання з традиційними.

Перешкодами для їх проведення можуть бути технічні моменти та різниця рівня складності завдання порівняно з рівнем володіння мовою студентів.

Потрібно пам'ятати також, що від компетентності, уміння і стилю роботи конкретного викладача залежить ефективність заняття, а отже, об'єм сприйнятого.

Список використаних джерел:

1. Гін А. Безкровна атака: Технологія проведення навчального мозкового штурму: [Цікава і проста форма навчальної діяльності] / А. Гін // Завуч (Перше вересня). – 2000. – № 8. – С.7–11.
2. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / С.Г. Крамаренко // Відкритий урок. – 2002. – № 5–6. – С. 7–10.
3. Пометун О. Як оцінити діяльність учнів на інтерактивному уроці / О. Пометун // Доба. – 2002. – №2. – С. 2–6.
4. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2004. – 192 с.

Ілляшенко К. В.,

*викладач циклової комісії
документознавчих дисциплін*

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Освіта визначає наш теперішній і майбутній рівень життя. Освітня сфера в сучасному змінному світі має іти в ногу з часом для того, щоб відповідати запитам і добробуту суспільства, держави та окремої людини. Тому, перед освітянами стоїть нагальна потреба модернізувати освітній процес, пристосувати традиційну передачу

набутого досвіду покоління, яке живе вже за новими парадигмами, використовуючи якісно нові способи і методи, враховуючи нові освітні, соціально-економічні, технологічні тенденції та педагогічні технології, бути готовими змінюватись і самовдосконалюватись.

Мета даної статті – привернути увагу викладачів-мовників на необхідність використання в їх діяльності інноваційних інструментів викладання - інтерактивних методів у поєднанні з мультимедійними засобами, що є невід'ємною складовою інтерактивного навчання; - подати стислий огляд найпопулярніших і найдієвіших методів, які застосовуються на практиці при вивченні іноземної мови.

На жаль, застарілі освітні технології та традиційні прийоми вже не можуть повною мірою задовольнити розвиток комунікативних навичок. Тому на зміну бездумному переписуванню граматичних вправ або заучуванню формальних текстів приходять інтерактивні методи, які саме на уроках англійської мови можуть створювати передумови для розвитку мовленнєвої компетенції.

Поняття інтерактивних методів буквально означає (з англ. interact, де “inter” – взаємний та “act” – діяти) здатність до взаємодії, діалогу. Функціонує з 1975р., коли Ганс Фріц увів термін "інтерактивна педагогіка", визначивши мету інтерактивного процесу «... як зміна і поліпшення моделей поведінки його учасників: аналіз власних реакцій та реакцій партнера» [1, с. 15-20].

Сутність інтерактивних методів вивчалася багатьма відомими вченими - Г.М. Бросом, М.В. Клареном, Л.В. Пироженом, Н.Ф. Фомином, О.І. Пометун, Н. Суворовою та ін. Загалом, у діловій та освітній сфері сьогодні використовується більше 2000 видів інтеракції [3, с. 15]. Інтерактивні методи спрямовані на перетворення студента слухача чи спостерігача в активного учасника навчального процесу. На думку Дуткевич, головною ознакою а цих методів – є міжособистісна взаємодія у процесі спілкування і співпраці між учасниками освітнього процесу, які мають чіткі цілі та завдання.

Виокремимо ще деякі позитивні особливості інтерактивних методів, які викликають: підвищений рівень мотивації, інтересу студентів до матеріалу; ефективніше засвоєння набутих знань, успішної постійної та активної комунікативної взаємодії між учасниками, які на рівних правах мають змогу на індивідуальне самовираження, що в результаті створює передумови для покращення комунікативних навичок на уроках англійської мови.

Інтерактивні методи можна класифікувати на наступні групи:

- створення сприятливої атмосфери, організації комунікації;
- організації обміну діяльностями;
- організації мислєдіяльності;
- організації смислотворчості;
- організації рефлексивної діяльності;
- інтегративні (інтерактивні ігри) [3, с. 23].

До головних інтерактивних методів навчання, які використовуються при вивченні мови відносять: евристичні бесіди, конкурси з практичними завданнями та їх подальше обговорення, рольові ігри, метод сценарію (story linemethod) презентації, дискусії, «мозковий штурм», проектування бізнес планів, проектів, робота над проблемними ситуаціями, проведення позакласних заходів-екскурсій, використання мультимедійних засобів, залучення native speakers. Провідне місце серед інтерактивних методів займає гра, завдяки своїй доступності, дієвості та простоті має великий вплив на формування особистості, бо виконує розвивальну, комунікабельну, виховну, активуючу, інформаційну функції. Грою можна невимушено розпочати заняття англійською в якості –warming-up activity, так і

використати у будь-якій частині заняття у вивченні нової лексики чи тренуванні граматики. Яскравим прикладом є гра «*Grabamminute*» де студент має 1 хв. для представлення інформації (значення/використання) про термін. Хто надав більш повну й зв'язну інформацію – переможець.

У час інформаційно-технологічної революції педагогу не слід залишитись осторонь освітніх мультимедійних засобів, використання ресурсів всесвітньої мережі Internet, телекомунікаційних технологій, які можуть забезпечити якісно нову мовну підготовку студентів.

Серед нових інтерактивних методів, сприятливих для вивчення англійської мови є комп'ютерні і мобільні програми та додатки типу Puzzle English, або Tandem. Мережа Internet дозволяє приєднуватись до міжнародних дистанційних курсів-онлайн абсолютно безкоштовно. На таких курсах як Future Learn або Coursera можна обрати вивчення англійської вже суто за своїм професійним спрямуванням. Створення презентацій Microsoft Power Point залишається й надалі популярним інтерактивним методом.

Новинкою в інтерактивних методах є оновлений додаток Google – Classroom, в якому вчитель онлайн дистанційно управляє навчальним процесом у віртуальному класі зі своїми учнями в режимі реального часу.

Отже, коротко розглянувши особливості й види інтерактивних методів можна дійти висновку, що їх використання у викладанні англійської мови має надзвичайну роль. Інтерактивні методи у поєднанні з мультимедійними засобами з доступом до мережі Internet практично збільшують розмовну практику, підвищують рівень сприйняття та запам'ятовування завдяки зоровому і слуховому каналам, активізують інтерес та мотивацію учнів. Завдяки вищезазначеним методам викладач створює відкриту, демократичну толерантну цікаву для студента учбову атмосферу, в якій кожен суб'єкт активний і здатний до самостійної учбово-пізнавальної та творчо-пошукової діяльності.

Переваги інтерактивних методів очевидні. Однак, слід пильнувати, щоб заняття не перетворилось на «суцільне свято» з іграми, наприклад, і не втратити дисципліну. Важливо комбінувати інтерактивні методи з традиційними, урізноманітнювати, змінювати канали сприйняття інформації, враховувати індивідуальні особливості всіх учасників процесу. На жаль, не всі студенти, учні легко можуть відкрито висловлювати свою думку на уроках англійської мови. Частіше вони або не мають думки, або є страх і ніяковість розмовляти іноземною мовою. Інтерактивні методи покликані саме на те, щоб подолати цю проблему.

Список використаних джерел:

1. Богданова І. М. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх соціальних працівників / І. М. Богданова // Вісник Національної академії Державної прикорд. служби України. Педагогічні науки. – 2011. – № 11. – С. 15–20.
2. Дуткевич Т. В. Психологічні основи використання інтерактивних методів навчання у процесі підготовки спеціалістів з вищою освітою / Т. В. Дуткевич // Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2003. – С. 26–33.
3. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. – Мн. : Белорусский верасень, 2005. – 196 с. – (Педагогика, обращенная в завтра).
4. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації / В. В. Мельник // Управління школою. – 2006. – № 23 (133). – С. 15–35.

РОЛЬ МЕТОДУ АНАЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ФІЗИКИ

Вивчення фізики студентами, що навчаються за технічними спеціальностями коледжів, сприяє створенню наукового фундаменту для подальшого опанування загальнотехнічних дисциплін. Одним з головних завдань курсу фізики є формування цілісних уявлень про сучасну наукову картину світу на основі глибокого оволодіння змістом фундаментальних фізичних законів, теорій та принципів, методами наукового пізнання та уміннями застосовувати знання на практиці. Однак ослаблення престижу технічної освіти у порівнянні з юридичною, економічною та гуманітарною, яке спостерігається протягом останніх 20 років, призводить до погіршення рівня фізичної освіти майбутніх фахівців, що негативно відобразиться на рівні їх професійної підготовки [1, с. 137]. Залишає кращого і мотивація студентів під час вивчення фізики. Останнє свідчить про те, що сучасна фізична освіта вимагає оновлення і розробки таких підходів до її організації та проведення, за яких відбуватиметься системне, послідовне і цілеспрямоване формування наукового світогляду та наукового стилю мислення, відповідних професійних компетентностей майбутніх спеціалістів.

Одним з відомих методів наукового пізнання, що може сприяти систематизації знань студентів, активізувати їх пізнавальну діяльність, є метод аналогії. За визначенням, аналогія – це метод наукового пізнання, основу якого складає порівняння. Якщо виявляється, що два чи більше об'єкти мають схожі властивості, то робиться висновок про схожість їх інших властивостей. Аналогія з тим, що відоме, дозволяє зрозуміти невідоме. Аналогія з простим допомагає зрозуміти більш складне. Аналогія з течією рідини в трубці відіграла важливу роль у створенні теорії електричного струму [2, с. 12].

Метод аналогії доцільно застосовувати при вивченні таких підрозділів механіки, як кінематика поступального і обертального руху матеріальної точки. Зокрема, використовувати зазначений метод наукового пізнання при розгляді фізичних величин, що описують поступальний і обертальний рух, та при вивченні відповідних кінематичних рівнянь руху.

У роботі [3] автор пропонує використовувати метод паралельного викладу матеріалу, який полягає у тому, що розгляд подібних тем відбувається одночасно. Наприклад, одночасно розглядаються такі теми з кінематики, як «Швидкість» і «Кутова швидкість», «Прискорення» і «Кутове прискорення» і т.д. На нашу думку, ефективним є як послідовний, так і паралельний виклад тем кінематики. Головне, щоб під час вивчення було проведено аналогії між фізичними величинами і рівняннями, що використовуються в кінематиці поступального і обертального руху, наведено підсумкову таблицю, виконано відповідні пояснення. Також на практичних заняттях доцільно одночасно розглянути задачі з кінематики поступального і обертального руху матеріальної точки з метою виявлення аналогії між ходом розв'язання вказаних задач. Зокрема, до зазначених задач належать такі, в яких відомо рівняння руху матеріальної точки (залежність $S(t)$ або $\varphi(t)$ відповідно), а визначити необхідно швидкість і прискорення у випадку поступального руху або кутову швидкість і кутове прискорення у випадку обертального руху точки в деякий момент часу. Розв'язання таких задач

відбувається за одним алгоритмом, відповідно студенти розуміють, що аналогія є не тільки між фізичними величинами, що описують поступальний і обертальний рух, а й між ходом розв'язання задач у кінематиці.

Метод аналогії застосовний і при розгляді динаміки поступального і обертального руху тіла. Зокрема, доцільно пояснити студентам аналогію між імпульсом і моментом імпульсу, силою і моментом сили. Метод аналогії доцільно використовувати і при розгляді таких тем, як: «Механічна робота», «Потужність», «Кінетична енергія». Необхідно підкреслити аналогію між законом збереження імпульсу у випадку поступального руху та законом збереження моменту імпульсу у випадку обертального руху тіла. На практичних заняттях корисним буде підібрати і розв'язати задачі з вище зазначених тем динаміки поступального та обертального руху, що розв'язуються за подібним алгоритмом.

Під час вивчення розділу «Коливання та хвилі» також доцільно використовувати метод аналогії. Зокрема, провести аналогії між фізичними величинами, що використовуються при описі механічних та електромагнітних коливань. Як видно з табл. 1, однаковими за структурою виявляються співвідношення для визначення періоду і циклічної частоти механічних та електромагнітних коливань, а також співвідношення, що описують кінетичну енергію механічних коливань і енергію магнітного поля та потенціальну енергію механічних коливань і енергію електричного поля відповідно.

Таблиця 1

Аналогія між механічними та електромагнітними коливаннями

№ п/п	Механічні коливання	Електромагнітні коливання
1	x – координата	q – електричний заряд
2	v – швидкість	I – сила струму
3	a – прискорення	I' – швидкість зміни сили струму
4	m – маса	L – індуктивність
5	k – коефіцієнт жорсткості	$1/C$ – обернена електроємність
6	$\omega_0 = \sqrt{\frac{k}{m}}$ – циклічна частота	$\omega_0 = \frac{1}{\sqrt{L \cdot C}}$ – циклічна частота
7	$T = 2 \cdot \pi \cdot \sqrt{\frac{m}{k}}$ – період	$T = 2 \cdot \pi \cdot \sqrt{L \cdot C}$ – період (формула Томсона)
8	$K = \frac{m \cdot v^2}{2}$ – кінетична енергія	$W_m = \frac{L \cdot I^2}{2}$ – енергія магнітного поля
9	$\Pi = \frac{k \cdot x^2}{2}$ – потенціальна енергія	$W_e = \frac{q^2}{2 \cdot C}$ – енергія електричного поля
10	Диференціальне рівняння вільних гармонічних механічних коливань: $x'' + \omega_0^2 \cdot x = 0$	Диференціальне рівняння вільних гармонічних електромагнітних коливань: $q'' + \omega_0^2 \cdot q = 0$

Вказані вище співвідношення мають аналогічну форму і можуть бути отримані одне з одного простою заміною фізичних величин, що описують механічні коливання на відповідні фізичні величини, що описують електромагнітні коливання і навпаки. Отже, механічні та електромагнітні коливання мають різну природу, але

описуються однаковими рівняннями (див. табл. 1). У цьому і полягає сутність аналогій між вказаними коливаннями.

Таким чином, студенти усвідомлюють, що фізичні закони і співвідношення, що описують поступальний і обертальний рух тіла, мають аналогічну форму і можуть бути отримані одне з одного простою заміною лінійних фізичних величин на відповідні кутові і навпаки. Подібні міркування застосовуються й до механічних та електромагнітних коливань. Така аналогія допомагає студентам систематизувати свої знання з відповідних розділів фізики. У свою чергу систематизація знань призводить до підвищення їх якості та активізує пізнавальну діяльність студентів на заняттях. Крім того, загальновідомо, що розуміння студентами матеріалу підвищує інтерес до навчальної дисципліни та створює додаткову мотивацію до подальшого вивчення курсу фізики. У свою чергу, вище зазначені фактори призводять до полегшення і прискорення навчального процесу.

Необхідно відзначити, що використання методу аналогії при вивченні курсу фізики забезпечує виконання таких основних дидактичних принципів, як принцип систематичності та послідовності, а також принцип доступності, дохідливості викладання, що досить важливо для сучасних студентів. Інакше, якщо студент не бачить логіки, послідовності у викладанні навчальної дисципліни, не розуміє її внутрішньо предметних зв'язків, то про мотивацію до подальшого вивчення предмету годі вже й казати.

Метод аналогії демонструє студентам цілісність сучасної наукової картини світу, взаємозв'язок природних явищ і процесів, що вивчаються. Вказаний метод пізнання формує у студентів науковий світогляд і науковий стиль мислення, що є підґрунтям їх майбутньої діяльності в різних технічних галузях господарства.

Однак необхідно, щоб у самих студентів було бажання вчитися, здобувати нові знання, набувати нових навичок та умінь. Ніякі методи, підходи і дидактичні принципи не допоможуть при відсутності у самих студентів бажання навчатися. Як зазначав відомий педагог, публіцист і письменник В.О. Сухомлинський: «Усі наші задуми, всі пошуки і планування перетворюються в ніщо, якщо в учня немає бажання вчитися».

Список використаних джерел:

1. Іщенко Р.М. Аналіз сучасного стану викладання фізики в технічних університетах України / Р.М. Іщенко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини. – 2016. – Вип. 1. – С. 136–142.
2. Канарчук В.Є. Основи концепцій сучасного природознавства: навч. посібник / В.Є. Канарчук, Ю.П. Гололобов. – К.: НТУ, 2001. – 162 с.
3. Вовк Л.І. Застосування методу аналогії у навчанні фізики студентів нефізичних спеціальностей вищих закладів освіти: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 – Теорія і методика навчання фізики / Л.І. Вовк. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – 18 с.

Капран С.Б.,

*завідувач денним відділенням,
викладач циклової комісії документознавчих дисциплін*

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ЛЕКЦІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Основною формою проведення занять у вищій школі традиційно є лекція.

Лекція (від лат. *lectio* – читання) – це систематичний, послідовний виклад навчального матеріалу, будь-якого питання, теми, розділу, предмета, методів науки [1]. До лекції ставиться низка загальних дидактичних вимог: зміст лекції має відповідати освітній програмі, відображати найновітніші досягнення науки, висвітлювати перспективи подальшого розвитку наукових пошуків; у лекції мають реалізовуватись загальні вимоги до дидактичних принципів навчання: науковості, систематичності і послідовності, свідомості, активності й самостійності, наочності, зв'язку змісту навчального матеріалу з професійною діяльністю, доступності, емоційності тощо; має бути забезпечена логічна структура лекції відповідно до змісту навчального матеріалу; лекція має сприяти активізації розумової діяльності студентів з метою їх інтелектуального розвитку; у лекції доцільно виокремлювати певні компоненти змісту для самостійного опрацювання студентами з належним методичним забезпеченням [2].

Проте лекція містить суто інформаційний характер і побудована на активності викладача, часто нагадуючи диктант, і не завжди відповідає новітнім тенденціям підготовки майбутніх фахівців. Тому поряд з традиційною лекцією необхідно вводити в процес викладання дисциплін нестандартні форми лекційних занять, у яких поєднуються керуюча роль педагога і активність студентів.

Саме до таких можна віднести наведені нижче види лекцій.

Міні-лекція проводиться на початку будь-якого виду аудиторних занять (семінарського, практичного або лабораторного) впродовж декількох хвилин на одне з питань теми, що вивчається.

Проблемна лекція. Вона активізує пошукову та дослідницьку діяльність студентів, яким викладач створює певну проблемну ситуацію для пошуку рішень. Саме так організовується такий вид проблемної лекції, як лекція-брейнстормінг («мозкова атака»).

Лекція із заздалегідь запланованими помилками. Студенти під час лекції знаходять помилки в тексті лекції, які заздалегідь заклали викладач.

Лекція-конференція. Проводиться за схемою наукових конференцій шляхом самостійної підготовки студентом доповідей для виступів.

Лекція-прес-конференція. Викладач дає змістовні відповіді на письмові питання студентів.

Лекція-бесіда. Специфіка лекції полягає в тому, що викладач веде діалог зі студентами для обміну думками.

Відеолекція. Студентам пропонується огляд відео-(кіно-) матеріалів по темі, що вивчається. Викладач коментує події, що відбуваються на екрані. Така лекція допомагає розвитку наочно-образного мислення у студентів.

Лекція-візуалізація. Викладач широко використовує такі форми наочності, як: слайди, плівки, планшети, креслення, малюнки, схеми тощо.

Лекція-екскурсія. Проводиться не в аудиторії, а безпосередньо на підприємстві.

Лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивна лекція). При підготовці і проведенні інтерактивних лекцій студентам заздалегідь роздається необхідний матеріал по вивченню теми, щоб, готуючись до заняття, вони виписали до конспектів необхідну інформацію. Викладач з'ясовує, наскільки зрозуміло те, що опрацьовувалося студентами самостійно, і коментує найбільш складні місця.

Бінарна лекція (лекція-дуєт) є продовженням і розвитком проблемного викладу матеріалу в діалозі двох викладачів.

Застосування нетрадиційних видів лекцій сприяє підвищенню ефективності засвоєння знань, збереженню інтересу до навчальної дисципліни, формуванню професійних умінь та навичок майбутніх фахівців.

Які саме форми і методи роботи обрати під час лекції, залежить від самого викладача, від його досвідченості, рівня методичної підготовленості, від бажання відійти від усталених норм і спробувати щось інше.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – С. 338–339.
3. Коваленко А. Б. Особливості застосування методів активного навчання при підготовці до професійної діяльності / А.Б. Коваленко // Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового центру АПН України. – 2009. – №5. – С. 77–81.
4. Лекції з педагогіки вищої школи : навчальний посібник / за ред. В. І. Лозової. – Харків : “ОВС”, 2006. – С. 141.

Карнаух Л.П.,

*викладач циклової комісії
документознавчих дисциплін*

МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ТА АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ І КУРСУ

Мотивація студентів до навчання – це одна з основних умов реалізації освітнього процесу. Мотивація навчальної діяльності в умовах сучасного навчання може мати різноманітні прояви. Вона не лише сприяє розвитку інтелекту, але й є рушійною силою вдосконалення особистості загалом. Мотивація – це інструмент, за допомогою якого берешся за те, чого робити не хочеш. І що менше хочеш, тим сильніші й витонченіші потрібні стимули. Вона є причиною, яка зацікавлює студента у здійсненні певної діяльності.

У 15-16 років наші студенти уже майже дорослі, але залишаються дітьми. А дитину можна зацікавити і змістом, і процесом навчання. Щоб полегшити розуміння матеріалу, викладачу потрібно чітко тлумачити слова, уточнювати терміни (поняття), використовувати аналогії та образне зіставлення, перефразувати основні питання, повторювати під час роз'яснення найскладніші моменти.

Студент повинен відчувати, що навчання – це цікаво, пізнавально, а не лише обов'язок і навчатися можна із захопленням, а не лише через необхідність. Тому слід домагатися того, щоб усюди (у сім'ї, в навчальній групі, там де відбувається обмін ідеями, думками, навчання і спілкування) толерантність, гуманність, чесність і відповідальність стали нормою поведінки і взаємоповаги.

Корисне все, що допоможе студенту «зрозуміти-запам'ятати-засвоїти» – принести до власної ціннісної системи, стати компетентним. А тому важливо працювати системно, від простого до складнішого, щоразу усвідомлюючи, що будь-яка робота спрямована на формування певних рис, умінь, навичок, які разом і становлять компетентність.

У педагогіці є аксіома – інтелект загострюють інтелектом, характер виховують характером, особистість формують особистістю, людяність створює людина. Тому

для викладача важливим є не лише спеціальна підготовка й загальна ерудиція, а й гнучкість мислення, уміння творчо ставитись до вирішення пізнавальних і практичних завдань.

Немає взагалі молодшої людини безталанної, ні на що не здатної. Кожного можна спрямувати на розвиток особливих здібностей, навчити бути задоволеним навіть від невеличкого успіху, розуміти свою значущість.

Особливістю майже кожного навчального закладу є те, що навчатися приходять діти з різним рівнем навчальних досягнень, із родин різного матеріального достатку, із різними поглядами на життєві цінності. Є серед них як дуже активні, сильні й норавливі, так і слабкі. Тому процес навчання – це процес змін, вирішення проблемних завдань, руху вперед від точки вибору, який потребує терпіння, часу, зусиль. Вчитель повинен переконати студента в тому, що вирішення проблеми є посильним, важливим і призведе до духовного й інтелектуального розвитку.

1. Працюючи, ми зустрічаємо студентів, які «часто хворіють»

Головна проблема: здається, що нічого не вдієш, адже людина хворіє. Хоча насамперед такі діти іноді бувають досить міцними, просто дуже сильно вживаються в образ.

Що робити?

По-перше, поспілкуватися з батьками. Хвороби теж різні бувають. Пояснити батькам, що пропускати заняття – це погано, з'являються прогалини в знаннях, студент зникає «не вчиться» і для нього такий стан стає нормальним.

По-друге – не робіть великих поблажок тим, які довго хворіли і ось нарешті прийшли. Виконання завдань ніхто не відмінює.

По-третє, допоможіть тому, хто багато хворів, не почуватися самотнім та не таким, як інші. Наприклад, допомогти виконати якісь певні завдання після занять.

2. «Хронічно неуспішна»

Головна проблема – людина сама в себе не вірить. Вона звикла до поганих оцінок і не реагує на них. А критику з боку викладача ніби й не чує.

Що робити?

Навіть у таких «запущених дітей» є секретний механізм. Є інтереси, є особливі здібності. І завдання вчителя – їх розгледіти. А для цього потрібно побільше спілкуватися. «Ключик» у роботі з такими дітьми – знайти гарне та припинити весь час критикувати. Терпіння вам знадобиться, але результат того вартий.

3. «Слабкий студент»

Головна проблема – йому реально важко дається навчання. Він не розуміє, що пояснює викладач. Усі незрозумілі моменти поступово накопичуються.

Що робити?

Для таких дітей у викладача є цілий арсенал методів. Основний принцип – повторення, поступове ускладнення матеріалу. Важливо підтримувати таку дитину емоційно, частіше хвалити.

4. «Гіперактивний студент»

Головна проблема: непосидючість і розосередженість уваги.

Що робити?

Гіперактивних краще частіше викликати до дошки, а там зосередитись на виконанні завдання. У міру того, як людина буде краще розуміти матеріал і ставати більш успішною, підвищиться її мотивація.

5. «Дитина вимогливих батьків»

Головна проблема – «перенавченість».

Що робити?

Тримати в полі зору, щоб не прогавити момент, а всім іншим батькам радити – не переучувати дітей, щоб на заняттях вони не нудьгували.

6. «Обдарована дитина»

Головна проблема – як працювати з обдарованою дитиною на заняттях.

Що робити?

Готувати до кожного уроку спеціальний матеріал для «надрозумних». Фактично – це будуть окремі завдання за складністю.

Освітній процес буде ефективним лише тоді, коли студентам подобаються уроки, а вчитель буде задоволений тим, чим він займається. Видатний римський педагог Марк Фабій Квінтіліан сформував низку вимог для педагога, а саме:

1. Любіть дітей, людей, свою родину і країну. Будьте добрими і щирими, радісними й усміхненими.

2. Встановлюйте доброзичливі й партнерські відносини зі студентами. Засвоюйте мистецтво похвали – це надзвичайно важливий засіб, який має знати кожний педагог.

3. Вивчайте індивідуальні особливості дітей. Застосовуйте ці знання під час планування навчальних завдань, очікуваних навчальних результатів.

4. Підтримуйте в кабінеті навчального закладу сприятливе середовище – свіже повітря, чисте приміщення, акуратний вигляд.

5. Упроваджуйте зразки поведінки для стандартних ситуацій і правила поведінки на занятті, як відповідати на запитання, як слідкувати за робочим місцем тощо.

6. Заохочуйте, мотивуйте студентів до навчальної діяльності, зазначайте конкретні позитивні досягнення. Створюйте навчальне середовище, яке відображає індивідуальні особливості студентів в групі.

7. Ставте перед студентами цілі, які б відкривали перспективи в навчанні та досягненні успіху.

8. Використовуйте різноманітні методи, засоби, форми навчання. Не звикайте до одноманітності. Проте пам'ятайте, що надмірна різноманітність унаочнення на одному занятті не дасть користі, оскільки студенти не зосередяться і все призведе до хаосу думок.

9. Уникайте надмірного навантаження навчальним матеріалом.

10. Надайте можливість обирати завдання й види діяльності.

11. Заохочуйте розумову діяльність. Привчайте їх аналізувати, оцінювати й застосовувати навчальний матеріал на практиці.

12. Створюйте умови, за яких діти з низьким рівнем навчальних досягнень могли б відчувати себе лідерами. Навчіться помічати незначні досягнення в навчанні, у поведінці й заохочуйте.

13. Заохочуйте до подальших успіхів.

14. Встановлюйте позитивні відносини з дітьми. Надихайте й підбадьорюйте їх. Будьте ввічливими і поважайте дітей. Убачайте в кожному з них особистість.

15. Стримуйте свій гнів. Не давайте емоціям вийти з-під контролю. Не реагуйте на події бурхливо, щоб незначні дії чи ситуація не перетворилися на протистояння.

16. Прощайте дітям їхні помилки, не нагадуйте про них. Давайте можливість у справі особистісного становлення виправляти помилки і все розпочати спочатку.

17. Будьте послідовними і справедливими.

18. Не соромтеся проявляти почуття гумору, сміятися над ситуацією – нормально, але ніколи не потрібно сміятися над кимось.

19. Будьте поруч з тим, у кого виникли труднощі.

20. Дивіться з оптимізмом у майбутнє. Не зациклюйтесь на негативному й з кожним студентом шукайте спілкування.

Найважливіша у вимогах Квінтіліана – учитель повинен любити дітей, бути для них прикладом у всьому, розмовляти чистою і грамотною мовою, бути освіченим. Ці вимоги актуальні й сьогодні, вони допоможуть викладачу організувати навчання й мотивувати як себе до професійної діяльності, так і студентів до вивчення предмета.

Король Т.І.,

*викладач циклової комісії
електротранспорту*

САМОСТІЙНА РОБОТА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА

У Законі України «Про освіту» роз'яснюється, що «освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави» [2].

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України.

Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами [4].

Новітні технології вимагають від молодих фахівців не просто освіченості, активності, пошуку, але також самостійності, впевненості, відповідальності, уміння жити і працювати в нових умовах, бути соціально зорієнтованими. Виходячи з цього, самостійна робота у підготовці майбутніх спеціалістів набуває великого значення.

За визначенням академіка С. Гончаренка самостійна робота розглядається, як: «...різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності школярів, яка здійснюється ними на навчальних заняттях або дома за завданнями вчителя, під його керівництвом, однак без його безпосередньої участі. Реалізація цих настанов вимагає від учнів активної розумової діяльності, самостійного виконання різних пізнавальних завдань, застосування раніше засвоєних знань» [1].

Організація самостійної роботи учнів і студентів є однією з давніх проблем теорії і практики педагогіки. Вона знайшла своє відображення у класичній педагогічній спадщині: Я. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, К. Ушинського, В. Сухомлинського, С. Архангельського, Ю. Бабанського, М. Гарунова, В. Козакова, М. Кас'яненко, І. Лернера, П. Підкасистого та інших.

Педагогічна громадськість тлумачить поняття «самостійна робота» по-різному, зокрема, як: один із видів навчальної діяльності; пізнавальна діяльність; метод навчання; прийом навчання; організаційна форма навчальних занять; спосіб самоосвіти; засіб засвоєння знань, набуття практичних умінь; засіб організації пізнання; різноманітні типи навчальних завдань, які виконуються під керівництвом викладача; система організації роботи, за якої управління навчальною діяльністю

студентів відбувається за відсутності викладача і без його безпосередньої допомоги; робота студентів, що проводиться за спеціальним індивідуальним планом, складеним на основі врахування індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів; діяльність студентів, що протікає без безпосереднього керівництва викладача, хоча спрямовується та організується ним тощо.

Навчальний процес в коледжі передбачає самостійну роботу. За спеціальністю «Менеджмент» в коледжі навчаються студенти 16-19 років, що за віковою періодизацією відповідає підліткового віку – ранній юнацький вік. Підліток стикається з новими соціальними ролями і пов'язаними з ними вимогами. Він оцінює світ і ставлення до нього, здійснює стихійний пошук нових відповідей на важливі запитання: «Хто я?», «Ким я хочу стати?», «Як досягти професійного розвитку?». Самостійна робота студента має бути спрямована не тільки на отримання відповідних знань, а й на формування професійних знань та вмінь, на розвиток професійних якостей, зокрема організаторських і комунікативних.

Перед викладачем стоїть завдання сприяти розвитку впевненості студента в самоосвіті, виховати прагнення до самовдосконалення. Завдяки такому підходу можливо забезпечити зміцнення інтелектуального і духовного потенціалу, які сприяють розвитку особистості.

Управління самостійною роботою здійснюється на основі чіткого планування самостійної роботи і регулярного контролю за її результатами. Організуючи самостійну роботу, викладач має враховувати ряд рекомендацій:

1. Завдання для самостійної роботи має бути чітко сформульоване з вказівкою об'єму роботи і вимог до її виконання.
2. Повинен бути визначений термін виконання завдання.
3. Слід вказати форму перевірки завдання.
4. До завдань необхідно розробити методичні вказівки до їх виконання.
5. Навчальний процес організувати так, щоб жодне із завдань самостійної роботи не залишилося не перевіреним [3].

Виконання завдань самостійної роботи з дисципліни «Логістика» вимагає від студента вміння самостійно працювати з джерелами інформації (посібники, періодичні видання, монографії тощо); проводити аналіз інформації; визначати важливе та вміти обґрунтовано висловити особисту думку з питання, яке вивчається.

Отже, самостійна робота багато в чому буде сприяти формуванню і удосконаленню практичних навичок у студентів, закріпленню теоретичних знань.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – С. 297.
2. Закон України «Про освіту» // Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikisource.org/wiki>.
3. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / В.А. Козаков. – К.: «Вища школа», 1990. – 248 с.
4. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Уклад. М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков; відп. ред. М.Ф. Степко. – К.: Изд. , 2004. – 24 с.

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Євроінтеграція України обумовлює її розвиток в усіх сферах і, в першу чергу, в освітній. Розвиток освіти в Україні має на меті виховання та підготовку нового покоління. Притому, що цінність традиційних методів навчання (таких як лекції та демонстрації) залишається високою, методи інтерактивного навчання є більш ефективними, бо відсилають тих, хто навчається, до їхнього власного життєвого досвіду. Деяким видам поведінки, наприклад, лідерству, можна з більшою ефективністю навчатись на малогрупових дискусіях, розігруванні ролей в іграх і моделюванні, але обов'язковою умовою такого навчання є активність самих учасників.

Сучасною тенденцією в освіті є інклюзивне навчання, яке вже давно діє в Європі, в сучасному світі. А в Україні робить перші кроки. Актуальність інклюзивного навчання викликане різними причинами.

По-перше, погіршення екології призводить до збільшення особливих дітей, інвалідів, яким важко проходити процес соціалізації.

Кількість студентів з інвалідністю в Україні 2019-2020 н. р. [4].

	Всього	З них, студентів з інвалідністю	% студентів з інвалідністю
Коледжі, технікуми, училища	164825	3069	1,86%
У м.Києві	19510	240	1,23%

По-друге, політичні фактори (поява вимушених переселенців із зон АТО, а пізніше ООС та Криму)

По-третє, економічний фактор: бідність змушує шукати кращої долі в інших більш забезпечених країнах. Проблема мігрантів зараз як ніколи загострилась в усьому світі.

Інклюзивне навчання (англ. *inclusive education*) – навчання учнів або студентів із особливими потребами, вводячи їх до загального освітнього середовища за місцем їхнього проживання. Інклюзивне навчання розглядається як альтернатива інтернатній системі (коли дітей з особливими потребами утримують та навчають окремо від інших дітей) та навчанню вдома [2].

Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей [3].

Згідно з Законом України «Про освіту» особи з порушеннями фізичного, психічного, інтелектуального розвитку і сенсорними порушеннями забезпечуються у закладах освіти допоміжними засобами для навчання, а особам з особливими освітніми потребами надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки [1].

Супровід навчання студентів з особливими потребами здійснюється за такими напрямками: технічний, педагогічний, психологічний, медико-реабілітаційний, соціальний, спортивний.

В Україні одним з провідних університетів, який має більш ніж 20 річний досвід в сфері інклюзивного навчання, є Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Супровід студентів в цьому навчальному закладі розпочинається з моменту звертання людини з особливими потребами до університету і охоплює процеси підготовки до вступу та навчання в ЗВО і передбачає підтримку зв'язків з випускниками.

Усі блоки моделі системи супроводу вступають в дію поступово, тісно взаємопов'язані між собою і можуть діяти одночасно, доповнюючи один одного.

В університеті впроваджуються та удосконалюються спеціальні навчальні технології, розробляються індивідуальні моделі навчання з урахуванням особливостей студентів з інвалідністю до сприйняття навчального матеріалу [3].

В рамках проекту Школи молодого викладача щорічно проводяться семінари з технологій викладання в інтегрованому освітньому середовищі, де навчають основам взаємодії викладача зі студентами різних нозологій у рамках лекційних, практичних та лабораторних занять, а також у поза аудиторному спілкуванні.

Виховання толерантності. Толерантність – це повага до іншого бути таким, яким він є. Головне – Людина, а не її інвалідність.

Для організації самостійної роботи студентів з особливими потребами в університеті забезпечено їх доступ до фондів бібліотеки, в тому числі до електронної, кожний студент має доступ до електронних версій усіх виданих методичних вказівок.

Університет використовує відкриту інформаційну платформу дистанційного навчання «MOODLE», на якій розміщені всі навчальні курси, що значно полегшує доступ студентів з інвалідністю до навчально-методичного забезпечення [5].

Для того, щоб прийняти на навчання людей із інвалідністю, навчальний заклад має здійснити ряд організаційних заходів, зокрема:

- створення спеціалізованої матеріально-технічної бази;
- створення безбар'єрного освітнього середовища, в якому приміщення, інформація, техніка і навчальний матеріал доступні для всіх студентів;
- надання можливості вибору форми навчання: денної, заочної, дистанційної, комбінованої;
- наближення освітніх послуг до місць проживання маломобільних студентів (відкриття філій, центрів дистанційної освіти);
- підготовка адаптованого навчально-методичного забезпечення для студентів різних нозологій (аудіо-, відео-, тактильних та електронних матеріалів тощо);
- перепідготовка викладачів, впровадження спеціальних інформаційних і педагогічних технологій;
- адаптація викладачів і студентів до інтегрованого освітнього середовища, формування в колективі толерантного ставлення і розуміння проблем людей із інвалідністю;
- урахування індивідуальних особливостей і потреб студентів, організація психологічної підтримки учасників навчального процесу;
- надання соціальної та медико-реабілітаційної допомоги;
- створення умов для соціалізації, самовизначення і самореалізації;
- організація позааудиторної діяльності для забезпечення професійної адаптації студентів, підготовки їх до працевлаштування і планування їхньої кар'єри.

Втілення інклюзивного навчання і його удосконалення є актуальним на базі ККМГ ТНУ у зв'язку з наявністю контингенту переселенців та інвалідів.

Список використаних джерел:

1. Законодавчий акт: Верховна Рада України. ЗАКОН УКРАЇНИ "Про освіту"(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380), 2018.
2. Uk.wikipedia.org [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані._Режим_доступа: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інклюзивне_навчання (дата звернення 30.09.2019). – Назва з екрана.
3. uu.edu.ua [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані._Режим_доступа: <http://uu.edu.ua/> (дата звернення 1.10.2019). – Назва з екрана.
4. Досвід Університету Україна щодо створення інклюзивного освітнього простору . Презентація. Доповідач Веденєєва О. 1 жовтня 2019 року. Воркшоп Впровадження принципів інклюзивної вищої освіти в освітній процес у Таврійському національному університеті ім. В.І. Вернадського на основі досвіду Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».
5. Досвід формування інтернет-супроводу навчання студентів з інвалідністю. Презентація. Доповідач Майборода О. 1 жовтня 2019 року. Воркшоп Впровадження принципів інклюзивної вищої освіти в освітній процес у Таврійському національному університеті ім. В.І. Вернадського на основі досвіду Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».
6. Кулагина Е. В. Образование детей-инвалидов и детей с ограниченными возможностями здоровья: социально-экономический аспект / Е. В. Кулагина. – Москва: Перспектива, 2014. – 206 с. – Режим доступа: <https://perspektivainva.ru/userfiles/education/publication/obrazovaniye-detey-invalidov-sotsialnoekonomicheskiyaspekt.pdf> (дата звернення: 02.10.2019).
7. Митчелл Д. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования : главы из книги / Дэвид Митчелл; пер. с англ. И. С. Аникеев, Н.В. Борисова. – Москва : Перспектива, 2011. – Режим доступа:http://centerprof38.ru/sites/default/files/one_click/mitchel_tehnologii.pdf (дата звернення: 02.10.2019).

Любченко Л.В.,

*викладач циклової комісії
економіко-управлінських та соціальних дисциплін*

ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В час Інтернет-технологій багато аспектів нашого життя переноситься в мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні бар'єри. Не стає виключенням і освіта.

Фахівець ХХІ століття – це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень.

Проте одною з головних перешкод, що виникає на шляху тих, хто бажає продовжити навчання є брак часу, відстань.

«Класична» заочна форма навчання часто не виправдовує свого призначення. Знання, що отримує студент, часто є поверховими, а самі заняття непродуктивними.

Тому на зміну заочної форми навчання приходять дистанційне навчання.

Дистанційне навчання можливе будь-де, будь-коли та для будь-кого і вже стало важливою складовою віртуальної соціалізації особистості.

25 жовтня 2018 року Міністерство освіти і науки України винесло на громадське обговорення проект положення про інституційну форму здобуття загальної освіти.

Згідно з цим документом, школи зможуть створювати класи, які будуть навчатися заочною (денною чи вечірньою), заочною, дистанційною та мережевою формами.

У всьому світі дистанційна освіта існує, займає своє соціально-значуще місце в освітній сфері. У кінці 1997 року в 107 країнах діяло близько 1000 навчальних закладів дистанційного типу. Кількість тих, хто здобув вищу освіту в системі дистанційної освіти, в 1997 р. становила близько 50 млн чоловік, у 2000 р. – 90 млн, за прогнозами у 2023 р. становитиме 120 млн чоловік.

Що ж таке дистанційне навчання?

Дистанційне навчання – це можливість отримати освіту для тих, хто живе у віддалених регіонах країни або за кордоном. Дистанційна освіта дає унікальну можливість отримувати знання, не виїжджаючи за межі своєї країни, області, міста.

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Що передбачає дистанційне навчання?

Сукупність наступних заходів:

- засоби надання учбового матеріалу студенту;
- засоби контролю успішності студента;
- засоби консультації студента програмою-викладачем;
- засоби інтерактивної співпраці викладача і студента;
- можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Метою дистанційного навчання – є надання освітніх послуг шляхом застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми, або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти;

Завданням дистанційного навчання є забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей.

Розглянемо основні риси дистанційної освіти.

Дистанційне навчання характеризується: гнучкістю, модульністю, паралельністю, економічністю, великою аудиторією, технологічністю, соціальною рівністю, інтернаціональністю, новою роллю викладача, позитивним впливом на студента, якістю.

Гнучкість: студенти, слухачі, що одержують дистанційну освіту, в основному не відвідують аудиторних занять, а навчаються у зручній для себе час та у зручному місці. Незначна за часом та обсягом частина навчального процесу дистанційної освіти може здійснюватися заочною формою (складання іспитів, практичні, лабораторні роботи).

Модульність: кожний окремий курс створює цілісне уявлення про окрему предметну область, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, яка відповідає індивідуальним чи груповим потребам.

Паралельність: навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю, тобто без відриву від виробництва.

Велика аудиторія: одночасне використання багатьох джерел навчальної інформації великою кількістю студентів та слухачів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку студентів між собою та з викладачами.

Економічність: ефективне використання навчальних площ та технічних засобів.

Технологічність: використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір.

Соціальна рівність: рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу.

Інтернаціональність: можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни.

Нова роль викладача: розширюється і оновлюється роль викладача, робить його наставником-консультантом.

Позитивний вплив на студента: підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних технологій.

Якість для підготовки дидактичних засобів залучається найкращий професорсько-викладацький склад і використовуються найсучасніші навчально-методичні матеріали.

Студентам і абітурієнтам пропонується програма навчання, як по спеціальностях, так і по окремих курсах. Важливо, щоб учень, студент хоч би один раз на рік відвідував кампус і брав участь в стаціонарних заняттях. Деякі учбові заклади будують процес навчання на основі комп'ютерного забезпечення. Це означає, що викладач і студент в реальності не контактують один з одним, а отримують і передають інформацію по електронній пошті. Документи про закінчення освіти студентам висилаються теж поштою. На Україні дистанційна освіта надзвичайно актуальна.

Пояснимо як організовано дистанційне навчання?

У системі дистанційного навчання виділені 4 типи суб'єкта:

студент – той, хто навчається;

тьютор – той, хто навчає;

організатор – той, хто планує навчальну діяльність, розробляє програми навчання, займається розподіленням студентів за групами і навчальним навантаженням на тьюторів, вирішує різні організаційні питання;

адміністратор – той, хто забезпечує стабільне функціонування системи, вирішує технічні питання, слідкує за статистикою роботи системи.

Дистанційні курси – до початку навчання тьютори розробляють ДК за своїми предметами. В процесі навчання курси можуть змінюватися і доповнюватися. Кожний викладач має змогу сам вирішувати, як буде виглядати ДК і які мультимедійні елементи в ньому будуть застосовуватися. Міра і спосіб використання комп'ютерних технологій при підготовці ДК значно впливає на ефективність його засвоєння.

Курс розбивається на розділи, які потрібно проходити у визначений час. За матеріалом розділів тьютори створюють і призначають тести і завдання, які також

потрібно вчасно проходити. Тьютор має можливість призначувати спеціальні перевірочні тести за відповідними розділами курсу, призначати завдання для підгруп студентів, тоді вони вирішуються колективно. Взаємодія між суб'єктами системи дистанційного навчання здійснюється за допомогою системи індивідуальних гостьових книг, форумів, чатів та електронної пошти.

Для організації дійсно ефективного навчального процесу дистанційного навчання необхідна систематична робота з оболонкою як студента, так і тьютора майже кожного дня на протязі всього терміну навчання.

Розглянемо головні переваги дистанційної форми навчання:

- доступність всім верствам населення;
- відсутність необхідності відвідувати лекції і семінари;
- демократичний зв'язок «викладач – студент»;
- комплексне програмне забезпечення;
- провідні освітні технології; індивідуальний процес навчання;
- гнучкі консультації.

В даний час проблему дистанційної освіти розробляють практично всі Вузи на території України.

Незважаючи на велику кількість позитивних якостей дистанційної освіти, як і в будь-якій іншій формі навчання, в ній виділяють кілька недоліків.

Перш за все це ускладнена ідентифікація дистанційних студентів, хто ж саме здає екзамен зрозуміти досить складно. Однак, ВНЗ на дистанційних курсах, знайшли вихід з ситуації в обов'язковій присутності студента на кількох екзаменах у вищому навчальному закладі. При цьому є обов'язковим надання документів, що підтверджують особу.

Досить вагомою проблемою є низька пропускна спроможність електронної мережі під час навчальних чи екзаменаційних телеконференцій.

Серед важливих недоліків дистанційної форми освіти в Україні варто виділити недостатній безпосередній контакт між персональним викладачем (тьютором) та дистанційним студентом через надзвичайну професійну завантаженість педагогів. В Україні склалася складна ситуація – бажаючих отримати дистанційну освіту у нас багато, а досвідчених викладачів, знайомих з новітніми технологіями дистанційного спілкування, обмаль.

У той же час ситуація з дистанційною освітою в Україні змінюється. Сьогодні в нашій державі дистанційне навчання набуває все більшої популярності завдяки розвитку інформаційних технологій, зміни ставлення до традиційної освіти.

Крім того, надзвичайно актуальним стало навчання на відстані в зв'язку з ситуацією в АР КРИМ, а також Донецькій та Луганській областях.

Діти, що проживають на тимчасово окупованих територіях, довгий час не мали доступу до української освіти і, відповідно, можливості вступати в українські ВНЗ. Тому у вересні 2016 року було створено освітній портал E-school, на якому учні можуть обрати одну з п'яти базових українських шкіл Донецької області й отримати безкоштовну освіту в дистанційному форматі. Крім того, на сайті МОН є список шкіл з усієї території України, в яких можна отримати освіту на відстані.

Школи що, зосереджені тільки на дистанційному навчанні в Україні:

Центр освіти Оптіма (м.Київ), дистанційна школа АНГСТРЕМ (м. Харків), центр дистанційної освіти Джерело (м. Київ).

Більшість вищих навчальних закладів м. Києва, Харкова, Одеси втілюють дистанційну форму освіти.

Згідно з деякими дослідженнями, в Україні близько 30% навчальних закладів заявили про те, що вже мають, або планують організувати навчання в режимі дистанційної освіти.

Сучасному суспільству потрібна масова якісна освіта, яка спроможна забезпечити зрослі вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Виконати соціальне замовлення суспільства через збільшення асигнувань на освіту, збільшення кількості навчальних закладів та іншими традиційними способами не в змозі навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти не випадкова, це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов.

Список використаних джерел:

1. Дистанційне навчання – дієвий спосіб отримання знань [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrbiznes.com/analitic/electronic/6607.html>
2. Коваль Т.І. Інформаційні технології у педагогічній освіті викладача вищого навчального закладу [Електронний ресурс] // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – №6 (26). –Режим доступу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>
3. Про впровадження науково-педагогічного проекту "Дистанційне навчання учнів" – Наказ МОН N1231 від 29.12.2009 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/proministerstvo/normativno-pravova-baza/normativno-pravova-baza-diyalnosti-ministerstva/nakazi/4989->
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПІ, 2000. – 12 с.
5. Дмитренко П. В. Дистанційна освіта / П.В. Дмитренко, Ю.А. Пасічник. – К.: НПУ, 1999. – 25 с.
6. Гуржій А. М. Інформаційні технології в освіті. Проблеми освіти: наук. метод. зб. / А.М. Гуржвій. – К.: ІЗМН, 1998. – Вип. II. – С. 5-11.

Маркова А.М.,
*викладач циклової комісії
комп'ютерно-інтегрованих технологій*

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ОДНА З ТЕНДЕНЦІЙ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми розвитку критичного мислення студентів зумовлена тим, що притаманна нашому часу динаміка технологічного і соціального прогресу вимагає від випускників вищих навчальних закладів умінь швидко адаптуватися до професійної діяльності, змінювати і вдосконалювати її на основі самостійного набуття знань, знаходити шляхи вирішення професійних і соціальних завдань у будь-яких нестандартних ситуаціях.

Критичне мислення допомагає особистості орієнтуватися в сучасному швидкоплинному світі, не бути об'єктом маніпуляції засобів масової інформації, суспільних груп, політичних партій. Тобто критичність є атрибутом людини, яка, розвиваючись, активно пізнає світ. З цих позицій одна з цілей освітнього процесу полягає в тому, щоб кожен студент міг стати повноцінним суб'єктом діяльності, пізнання, спілкування, здатним до самореалізації, відповідальним за все, що відбувається в світі, демонструючи високий рівень толерантності й коректності людських відносин.

Світовий економічний форум у 2016 році провів дослідження того, як великі компанії і їхні працівники бачать майбутнє через призму навичок. 400 світових компаній опитали 13 мільйонів своїх працівників: що було важливим у 2015 році і що стане важливим у 2020?

Порівняно з 2016 роком навички критичного мислення піднялися в рейтингу і посідають друге місце після навичок розв'язання комплексних проблем.

У майбутньому успішним працівником буде не той, хто здатен змінювати роботу, а той, хто здатен змінювати галузь працевлаштування. Це трохи лякає, і від цього майбутнього нас відділяє один рік. Для зміни галузі людині потрібні навички трансформації своїх умінь і пристосування їх до іншої галузі. Тож ми сьогодні вчимо студентів, для яких це стане буденністю.

Засади критичного мислення:

- Нічого не беріть на віру
- Зважайте на мотив вчинку/позиції
- Робіть власне дослідження
- Ставте запитання
- Розбивайте великий масив інформації на менші частини
- Не вважайте, що ви завжди маєте рацію
- Не бійтеся помилятися

Два останні пункти особливо стосуються викладачів: помилятися нормально. Уявіть, що студент каже викладачеві: ви помиляєтеся. Замість того, щоб наполягати, що ваша думка – правильна, перетворіть це на вправу з критичного мислення: ти вважаєш, що я помилився, зроби власне дослідження і доведи, що маєш рацію.

Ведіть інтелектуальний щоденник – записуйте думки, систематизуйте їх. Коли ви вербалізуєте те, що маєте в собі, думки кристалізуються. Так само корисно проговорювати думки з кимось. Коли ми даємо слова своїм думкам, самі думки стають більш впорядкованими і зрозумілими, хаос у голові перетворюється на порядок.

Критичне мислення слід починати розвивати від самого народження в сім'ях. Поки дитина росте, вона збирає досвіди і враження, і це вже є мислення і рефлексії. Несвідомо дитина сама вчиться критичного мислення. Тому і подальший розвиток цієї навички треба включати в різні види робіт. Передусім, через правильно поставлені питання – відкриті запитання завжди кращі за закриті.

Поміркуйте про те, як видобути найбільше думок з ваших студентів. Залучайте їх до групової командної роботи та втілення проєктів. Ми краще вчимося один від одного. Робота в групах допомагає зрозуміти, як мислять інші люди, прийняти, що вони мислять інакше і мають іншу точку зору. Навчатися в команді – це відкривати власний розум до нових ідей і розвивати толерантність. Це готує студентів до майбутнього, бо людина так чи інакше працюватиме в колективі.

У радянський час нам розказували, як вчитися і що думати. Але навіть поганий підручник можна використати як інструмент для критичного мислення. Вчитель каже – ось є підручник, тут викладена одна з можливих точок зору. Знайдіть і підготуйте інші погляди на це явище.

Самостійно розвиваючи критичне мислення, студенти можуть ставити собі такі запитання:

- Чи впевнений я в тому, що роблю?
- Чи те, що я роблю, має сенс?
- Чи роблю я прогрес?
- Чи змінюється те, як я мислю?

Критичне мислення знадобиться, коли доводиться приймати важливі рішення щодня.

Технологія розвитку критичного мислення передбачає розподілення заняття на три етапи.

Перший етап – ревокація – актуалізація пізнавальних процесів – «виклик». Цей етап має вирішити три завдання:

1. Опора на набуті знання, на досвід. Студентам пропонується згадати, що їм відомо з даного питання. Це спонукає їх аналізувати власні знання, спрямовувати пам'ять і мислення у потрібне русло. Одночасно визначається рівень і окреслюється коло знань, якими володіє студент і які згодом поповняться новими, коригуються помилки. Це важливо тому, що нові знання стають більш міцними, якщо вони засвоєні в контексті тих, які вже набуті. Тобто є основа для розуміння, засвоєння і більш тривалого збереження нових знань, виявляються помилки у тих, які є.

2. Студентів заохочують до активної діяльності. Навчання має бути активною, а не пасивною діяльністю. Тому для того, щоб студент свідомо і критично підходив до розуміння нової інформації, він має брати активну участь у процесі навчання, а для цього необхідно цілеспрямовано мислити, висловлювати думки власними словами, демонструвати свої знання. Отже, отримані знання виводяться на рівень свідомості і стають базою для засвоєння нових, інформація переосмислюється, а у пам'яті створюється ефективний зв'язок наявних і нових знань. Таким чином, особисті знання переходять на рівень самоусвідомлення, формується власна «схема» для мислення про певну тему чи ідею.

3. Формування інтересу до певного питання та розуміння мети його вивчення. Цілеспрямоване навчання більш ефективно ніж нецілеспрямоване. Однак існує два типи цілеспрямованості: поставлена викладачем і обрана самостійно студентом. Мотивація навчальної діяльності знижується, якщо немає інтересу, тобто для підтримки пізнавальної активності студентів необхідно підтримувати його інтерес до теми, що вивчається.

Другий етап – усвідомлення – засвоєння змісту. Головним завданням етапу є підтримка зацікавленості, викладеної на першому етапі, стимулювання студентів і відстежування засвоєння нових знань. На цьому етапі проходить безпосереднє ознайомлення студента з новою інформацією через прослуховування лекцій, опрацювання тексту, перегляду фільму, виконання експерименту тощо.

Викладач стимулює діяльність студентів, заохочує такі засоби, як аналіз, синтез і порівняння.

Третій етап – осмислення (рефлексія). На даному етапі заняття відбувається осмислення студентами нового матеріалу, адаптація нових понять у власній системі знань, тобто зміна вже засвоєного уявлення та реструктуризація сформованих зв'язків, що «готує» місце для нової інформації. На цьому етапі розв'язується два важливих завдання:

1. Спонукає студентів висловлювати своїми словами отриману інформацію, бо знання краще запам'ятовуються, якщо формуються у власному контексті.

2. Сприяти обміну ідеями між студентами. У результаті чого збагачується словниковий запас і активізується здібність до самоутвердження.

Критичне мислення – це складний процес, який починається із залучення інформації, її критичного осмислення та закінчується прийняттям рішення. Тому відправною точкою критичного мислення є інформація, яка поступово перетворюється у знання, а вони, у свою чергу, створюють мотивацію, без якої неможливе критичне мислення. У процесі розвитку критичного мислення слід діагностувати навчальну інформацію за критеріями критичної насиченості та коректності, відповідно до яких навчальна інформація має:

- містити фрагменти, які стимулюють студентів до їх осмислення зрізних кутів зору;

- містити сенсопошукові фрагменти, що змушують не приймати їх на віру, а критично осмислювати;

- відображати історичні етапи розвитку науки, формувати те або інше наукове положення і таким чином привчати студентів до багатогранності думок, поглядів та ідей.

Критичне мислення має стати базовою звичкою, адже ми живемо у час фейкових новин, а іншого захисту від них немає.

Обручнікова Н.Д.,

*викладач циклової комісії
документознавчих дисциплін*

ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ПЛАТФОРМИ GOOGLE CLASSROOM В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Запровадження технологічних інновацій до навчального процесу є актуальним питанням нашого часу. Сучасні інформаційні технології все більше наповнюють навчання, полегшуючи цим роботу як студентам, так і викладачам. У такій роботі стали використовуватися не тільки технологічні пристрої (ком'ютери, планшети, смартфони тощо), але й різноманітні ІТ інструменти.

Пропоную розглянути такий технологічний інструмент як Google Classroom, який дозволяє значно полегшити процес навчання і зробити його більш ефективним. Google Classroom – це безкоштовна інтерактивна платформа онлайн, яка дозволяє створити віртуальну групу за допомогою зв'язку з такими електронними додатками, як Google Docs, Google Drive і Gmail. Цей інструмент допомагає створювати і впорядковувати завдання, оцінювати уже виконані завдання, підтримувати зворотній зв'язок зі студентами та, навіть, з їхніми батьками в режимі реального часу або в режимі дистанційного навчання.

Можливості інтерактивної платформи:

- Створити власну віртуальну групу/курс.
- Організувати запис студентів.
- Ділитися необхідним навчальним матеріалом (підручники, аудіо та відео записи, корисні посилання).
- Створювати і пропонувати завдання для студентів.
- Оцінювати виконані студентами завдання та слідкувати за їхнім прогресом.
- Організувати спілкування студентів онлайн.
- Підтримувати зворотній зв'язок зі студентами.
- Організувати контроль успішності студентів їхніми батьками.

Де можна знайти інструмент Google Classroom і як ним користуватися?

По-перше, потрібно створити власний Google account. По-друге, відкрити браузер Google Chrome або Firefox, знайти у додатках Google додаток Google Classroom. Далі потрібно ознайомитись з основними елементами Google Classroom. На головній сторінці обрати свою функцію в цій групі: викладачі створюють курси, а студенти до них приєднуються. Кожен курс автоматично отримує код, за яким студенти згодом зможуть знайти свою «віртуальну аудиторію». Доступ відкритий також в мобільному додатку Google Клас для Android і iOS. Після створення курсу на головній панелі відкриваються три вкладки: «стрічка», в якій за аналогією з багатьма соціальними мережами видно всі оновлення, «завдання» з усіма матеріалами та «користувачі», де розміщена інформація про однокласників і викладачів.

Який принцип навчання у Google Classroom?

Google зробив процес навчання багатостороннім. Найпоширеніший варіант розподілу ролей: викладач – студент. Викладач розміщує матеріали, додає файли, створює завдання, а студенти знайомляться з інформацією, виконують завдання та отримують оцінки. За необхідності на кожному етапі додаються коментарі, наприклад, коли завдання потрібно повернути, попросивши доповнити або виправити щось.

Інший варіант розподілу ролей: викладач, студент, куратор, адміністратор. Куратори не мають доступу до віртуальної групи, але можуть стежити за успішністю студентів, отримуючи всі дані на пошту. Це підходить, наприклад, для батьків студентів. Адміністратори переглядають будь-які курси та роботи і додають або видаляють учасників.

Контроль вивчення матеріалу у Google Classroom.

Формати перевірки знань: опитування, тест, надання додаткових інструкцій в прикріплених файлах, користування шаблоном Blank Quiz, створення питання з декількома варіантами відповіді [1]. В останньому випадку є опція коментування відповідей інших студентів – brainstorm.

В основному, роботи оцінюються за стобальною шкалою, а терміни виконання залишаються відкритими. Але й ці опції можна налаштувати: обрати іншу систему оцінювання, вказати певний дедлайн.

Студенти можуть переглядати завдання в стрічці та в календарі курсу або на сторінці «Список справ», щоб знати, які завдання ще не завершені. При цьому окремому студентові може бути дано індивідуальне завдання.

Особливі переваги використання Google Classroom:

- Доступність Google Classroom (скрізь, де є інтернет) через комп'ютери в будь-якому браузері, а також з мобільних пристроїв на базі Android і Apple iOS [1].
- Безпека інформаційного простору: в Google Classroom немає реклами, а всі розміщені матеріали не можуть бути використані в комерційних цілях [1].
- Використання Google Classroom людьми з повним або частковим порушенням зору — для них передбачені програми читання з екрану.
- Зручне додавання студентів.
- Спільне викладання – можливість запросити на курс до 20 інших викладачів [1].
- Можливість створювати індивідуальні завдання та терміни виконання, змінювати шкалу оцінок і відстежувати перевірені завдання для кожного студента [3].
- Зберігання всіх матеріалів курсу на Google Drive, в тому числі завдань, виконаних студентами [3].
- Можливість комунікації між викладачем та студентами, між студентами, зворотній зв'язок для додаткових питань та інформації.
- Google Classroom має інтеграцію з Google Docs, Google Drive і Gmail [3].
- Наявність зручного інтерфейсу [1].
- Безкоштовність [1].

Отже, проаналізувавши всі переваги, які дає використання Google Classroom, можна стверджувати, що інтегрування такого ІТ інструменту в процес навчання є не тільки актуальним, але й необхідним для ефективнішої роботи у цьому напрямку. Інтерактивна платформа Google Classroom допоможе більш раціонально використовувати власний час як студентові, так і викладачеві, систематизувати інформацію для всіх учасників навчального процесу і посилити мотивацію навчання та викладання. Зазначена форма освіти уможливує поєднання традиційних

методик та актуальних технологій. Завдяки сервісам Google стає можливим використання веб-технологій, що дає змогу не лише отримати доступ до освітніх матеріалів різного вигляду (текстових, графічних, мультимедійних), але й виконувати спільну роботу з викладачем або групою [4, с. 94].

Звісно, такий підхід є актуальним для закладів освіти, де сучасні технології дуже активно використовуються в навчальному процесі. Але, якщо ми прагнемо вдосконалюватися у сучасному світі, ми не повинні обходити боком новітні інформаційні технології, а інтегрувати їх до навчального процесу і нашого життя.

Список використаних джерел:

1. Google Classroom – онлайн клас [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airo.com.ua/google-classroom-onlayn-klass-dlya-efektivnogo-navchannya/>
2. Олійник Л. М. Застосування базових сервісів Google у системі післядипломної педагогічної освіти / Л.М. Олійник. – Інформаційні технології в освіті. – 2015. – № 22. – С. 93–102.
3. <https://vseosvita.ua/library/servisi-google-dla-osviti-4762.html>

Романова М.І.,

*директор Київського коледжу міського господарства
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ФАХОВА ПЕРЕДВИЦА ОСВІТА: УМОВИ РОЗВИТКУ КОЛЕДЖУ

Процеси реформування у вітчизняній освіті пов'язані, насамперед, з потребою вирішення тих численних системних проблем, які накопичились упродовж усього періоду існування незалежної України, коли освітня сфера, з одного боку, активно впроваджувала інновації, а з іншого, за інерцією, – зберігала багато ознак та характеристик радянської системи. Сьогодні мова йде про створення в Україні такого функціонального конструкту системи освіти, який забезпечив би якість останньої, адекватну вимогам соціокультурних реалій, відповідну європейським та світовим стандартам, сприяв розвитку держави у всіх вимірах. Особливі вимоги висуваються до освітніх закладів, які дають освіту вище загальної середньої.

З одного боку, зростають вимоги до рівня кваліфікації працівників без вищої освіти. З іншого боку, простір розумової праці, яка може бути ефективно виконана працівниками без фундаментальної вищої освіти, постійно звужується [7].

Сьогодні наш коледж здійснює підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста. Навчально-педагогічна діяльність не орієнтована на ґрунтовні наукові дослідження та академічну свободу учасників освітнього процесу. Ми не повною мірою здатні забезпечити випускникам притаманного для вищої освіти рівня трудової адаптивності та соціальної мобільності.

Разом з тим, на даний час в державі у структурі працездатного населення спостерігається надлишок спеціалістів з вищою освітою і дефіцит кваліфікованих працівників без повної вищої освіти. Дедалі вищі вимоги до кваліфікації працівників виконавської та середньої ланок обумовлюють привабливі перспективи на ринку праці для наших випускників, які поєднують реальну практикоорієнтовану підготовку з необхідним для самовдосконалення та професійного зростання освітнім рівнем [6].

Оскільки формування контингенту коледжу тільки на основі повної загальної середньої освіти є неможливим внаслідок гіршої конкурентної позиції порівняно з

університетом, а назва рівня втратила зміст після вилучення у системі вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, то нагальним постало питання репозиціонування статусу освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста та його перейменування.

Згідно Закону України «Про фахову передвищу освіту» з 2020 року освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» буде виведено з системи вищої освіти. Таким чином, перед закладами освіти, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів (вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації), постала задача переосмислення своєї діяльності та позиціонування в системі освіти України, визначення шляхів для подальшого розвитку з урахуванням власного бачення та національного законодавства.

Згідно вище названого Закону рівень фахової передвищої освіти, який відповідає п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здатність особи вирішувати типові спеціалізовані задачі в окремій галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях [4].

В структурі фахової передвищої освіти залишається освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» і вводиться освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр»

Законом встановлено, що «фаховий молодший бакалавр – це освітньо-професійний ступінь, що здобувається на рівні фахової передвищої освіти і присуджується закладом освіти у результаті успішного виконання здобувачем фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми. Особа може здобувати фахову передвищу освіту на основі базової середньої освіти, профільної середньої освіти (незалежно від здобутого профілю), професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти або вищої освіти. Особи, які здобувають фахову передвищу освіту на основі базової середньої освіти, зобов'язані одночасно виконати освітню програму профільної середньої освіти професійного спрямування» [4].

В Україні діятимуть декілька типів закладів фахової передвищої освіти і серед них «фаховий коледж – заклад фахової передвищої освіти або структурний підрозділ закладу вищої освіти, іншої юридичної особи, що провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям фахової передвищої освіти, може проводити дослідницьку та/або творчу мистецьку, та/або спортивну діяльність, забезпечувати поєднання теоретичного навчання з навчанням на робочих місцях [4].

Фаховий коледж також має право відповідно до ліцензії (ліцензій) забезпечувати здобуття профільної середньої освіти професійного та академічного спрямування, професійної (професійно-технічної) та/або початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти, та/або першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Фаховий коледж, який здійснює освітню діяльність у системі фахової спеціалізованої передвищої освіти, має право відповідно до ліцензії (ліцензій) забезпечувати здобуття базової загальної середньої освіти, якщо наскрізна освітньо-професійна програма передбачає підготовку фахового молодшого бакалавра на основі початкової загальної середньої освіти» [4].

У відповідності до прикінцевих положень Закону України «Про вищу освіту» після останнього набору до коледжів у 2019 році на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» мають відбутись відповідні

трансформації діяльності коледжів з урахуванням їх кадрового та конкурентного потенціалу.

Для ВНЗ I-II рівнів акредитації передбачаються такі варіанти розвитку: I варіант. Збереження в статусі **коледжу як закладу вищої освіти**, який здійснює, відповідно до ліцензій, підготовку молодших бакалаврів та/або бакалаврів (короткого циклу та/або першого рівня вищої освіти),

II варіант. Збереження в статусі **коледжу як закладу фахової освіти**.

Вищі навчальні заклади, які в системі вищої освіти наразі здійснюють підготовку виключно за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста і до 2020 року не отримують ліцензію на підготовку освітньо-професійного ступеня молодшого бакалавра та/або ступеня бакалавра, можуть продовжити підготовку фахівців у системі професійної освіти як заклади фахової передвищої освіти.

Таким чином, період 2019-2025 років для нашого коледжу є непростим для визначення і формування стратегічних напрямків розвитку.

Підкреслимо, що упродовж ще чотирьох років коледж буде працювати у відповідності до вимог обох названих законів, реформуючи і трансформуючи освітню діяльність згідно нових вимог і правил, встановлених указаними документами. В 2019-2023 рр. освітню діяльність коледж буде проводити відповідно і до «Прикінцевих положень» Закону «Про вищу освіту», де задекларовано, що «освітня діяльність за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, що провадиться вищими навчальними закладами і започаткована до набрання чинності цим Законом, продовжується у межах строку навчання за певною освітньо-професійною програмою з видачею державного документа про вищу освіту встановленого зразка – диплома молодшого спеціаліста [3].

А паралельно з цим коледжу належить проводити роботу по імплементації Закону України «Про фахову передвищу освіту». У відповідності до вимог закону коледж повинен визначити свої стратегічні перспективи, чітко зорієнтуватись у конкурентному середовищі ринку освітніх послуг та зберегти або знайти споживачів своєї продукції (послуги).

Отже, саме у цей перехідний період важливо проаналізувати реальне та потенційне місце нашого Київського коледжу міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського у системі освіти України та розглянути місію і стратегію його розвитку.

Розробка проекту місії та політики ККМГ ТНУ проводиться на основі аналізу стану внутрішнього та зовнішнього середовища коледжу. Проекти цих документів були розглянуті і прийняті на засідання Педагогічної ради коледжу (рішення Педагогічної ради протокол №1 від 29.08.2019 р.) та представлені для розгляду і затвердження Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

Рішенням Вченої ради у жовтні 2019 р. було затверджено місію і політику стратегічного управління та розвитку Київського коледжу міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського на 2020-2044 роки, а саме :

«Місія Київського коледжу міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського полягає в сприянні гармонійному розвитку особистості та розвитку її компетентностей шляхом надання високоякісних освітніх послуг, удосконалення інноваційних підходів до ефективного управління освітнім процесом».

Політика Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського щодо стратегічного управління та розвитку Київського коледжу міського

господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського на 2020-2024 роки полягає у збереженні в структурі університету коледжу як структурного підрозділу, який буде розвиватися і діяти у відповідності із такими напрямками:

1.В рамках процесу управління:

Підвищення рівня мотивації викладацького складу для забезпечення високого рівня якості навчальної, навчально-методичної та науково-дослідної діяльності.

Забезпечення функціонування системи менеджменту якості, яка охоплює персонал і діяльність всього коледжу, спрямовану на виконання місії.

Забезпечення виконання вимог законодавства щодо нормативних процедур та отримання відповідних документів для сталого функціонування коледжу.

2.В освітній діяльності:

Підвищення рівня професійної освіти випускників коледжу відповідно до вимог студентів, роботодавців, суспільства.

Створення системи неперервної професійної освіти фахівців протягом всього періоду їх трудової діяльності.

3.В навчально-методичній та науково-дослідницької діяльності:

Розширення спектру навчально-методичних розробок, наукових досліджень за пріоритетними напрямками, затребуваними на ринку.

Якісне та оперативне забезпечення освітньої та наукової діяльності необхідною навчально-методичною літературою, що відповідає вимогам державних освітніх стандартів, освітнім програмам підготовки молодших спеціалістів та/або молодших бакалаврів;

Підвищення рівня конкурентоспроможності та затребуваності результатів навчально-методичної та науково-дослідної роботи викладацького складу і студентів .

4. У виховній діяльності:

Комплексний підхід до виховної роботи, який передбачає координацію зусиль в усіх напрямках виховання: національному, інтелектуальному, трудовому, моральному, естетичному і фізичному – за єдності діяльності колективу викладачів і студентів.

Сприяння всебічному і гармонійному розвитку особистості студента як творчої індивідуальності; сприяти розумовому, моральному, фізичному, естетичному, трудовому розвитку, формувати гуманістичні відносини.

5. В інформаційно-технологічній діяльності:

Формування єдиного інформаційного середовища для освітньої, навчально-методичної, наукової та управлінської діяльності на базі сучасних інформаційних технологій.

Застосування ефективних педагогічних інтелектуальних технологій, що реалізуються на традиційній та інформаційній базі.

Для розробки стратегічного плану управління та розвитку Київського коледжу міського господарства Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського на 2020-2024 роки була затверджена робоча група.

Поширення місії й політика ККМГ ТНУ відбувається публічно: на навчально-методичній конференції коледжу в жовтні 2019 року, на засіданні педагогічно ради, зборах студентів тощо. Документи та матеріали будуть розміщені на сайті коледжу, а також видані окремою брошурою. Для досягнення стратегічних цілей, реалізації місії і політики прийнята комбінована стратегія розвитку коледжу *«Якість і фінансові статки»*.

На основі вище названих документів нам необхідно розробити стратегічний план розвитку і діяльності коледжу і розробити показники виконання цих завдань.

Головними процесом управління є і залишається освітній процес, в основі якого лежить освітня послуга та її ресурсне забезпечення: кадри, матеріально-технічна база [5]. При цьому ресурси повинні мати показники якості, доступності, росту і модернізації, що своєю чергою впливатиме на імідж коледжу.

Освітні послуги сьогодні надаються коледжем на основі державного бюджету, а також за кошти фізичних та юридичних осіб, що створює основу соціально-економічних умов для подальшого розвитку коледжу. Критеріями досягнення поставленої стратегічної мети є такі: співвідношення кількості студентів, що здобувають освіту за кошти держбюджету та на контрактній основі; зростання контингенту вступників, що навчатимуться на контрактній основі; виявлення і використання позабюджетних джерел фінансування у вартісному та відсотковому виразах до базового року.

Для здійснення прийнятої місії і досягнення головної стратегічної мети коледжу важливо створити відповідні умови для реалізації стратегічних цілей нижчого рівня, які є функціональними.

Однією з функціональних цілей виступає можливість створити умови для успішного задоволення постійно зростаючих потреб в освітніх послугах, шляхом підвищення їхньої привабливості та конкурентоспроможності у порівнянні з основними конкурентами на географічних і демографічних ринках [1].

Критеріями досягнення даної функціональної мети можуть бути рівень конкурентоспроможності та частка ринку, яку посідає та планує посісти коледж на демографічному ринку міста Києва, Київської, Чернігівської, Черкаської, Житомирської, Полтавської областей.

Вважаємо також, враховувати, що підвищити якість і привабливість освітніх послуг можливо в результаті створення декількох стратегічних програм, що переслідуватимуть мету удосконалення системи забезпечення якості освітнього процесу на основі підвищення рівня кадрових, фінансових, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів [2]. Удосконалити якість освітніх послуг, у відповідності до реальних соціально-економічних умов розвитку країни, можна розробкою прийнятно-гнучкої цінової політики на платні освітні послуги.

Окрім того, критеріями досягнення програмних цілей, можна вважати такі показники, як: рейтинг якості освітнього процесу, що необхідно визначати щорічно усіма учасниками освітнього процесу, індекс зростання рейтингу якості освітнього процесу; кількісні показники характеристик, що відрізняють властивості конкретних освітніх послуг від аналогічних послуг, що надаються конкурентами; кількісні відхилення від середнього, максимального і мінімального рівня цін на аналогічні послуги на ринку освітніх послуг коледжів інженерного профілю, що діють в Київській області та місті Києві.

При плануванні такої діяльності коледжу ми повинні зважувати на той факт, що на реалізацію місії мають бути спрямовані програмні ресурсні складові, що дозволяють охопити екстенсивні структурно-організаційні та соціально-економічні напрямки зростання коледжу відповідно до груп сформованих стратегій [5].

При цьому, як уже відзначено вище, програмні цілі коледжу повинні бути орієнтовані на: розширення частки освоєного географічного ринку названих регіонів; збільшення структурної частки освоєних демографічних ринків в Україні; зростання ринків збуту існуючих освітніх послуг в нових сегментах географічних ринків; проникнення в сегменти зарубіжних освітніх ринків; різноманітність асортиментного ряду освітніх послуг; створення системи просування освітніх

послуг в напрямку демографічних і географічних ринків; формування системи просування фахівців на ринки праці; побудова системи *вертикальної інтеграції*: «загальноосвітній навчальний заклад – професійно-технічний заклад – заклад фахової передвищої освіти – заклад вищої освіти».

Зауважимо також, що критеріями досягнення місії коледжу виступають показники кількості студентів за формами навчання, що отримують фахову передвищу освіту, зростання кількості студентів щорічно, залучених з територій профорієнтаційної дії та з підприємств (на заочну форму навчання); збільшення частки студентів на навчання на платній основі за напрямками; отримання фахової передвищої освіти; підвищення кваліфікації та перепідготовка фахівців; надання додаткових послуг на навчання та поглибленої підготовки (до складання ДПА у формі ЗНО); число слухачів підготовчих курсів на підготовчих курсах з різних територій; кількість нових спеціальностей і спеціалізацій; число проведених щорічних рекламних кампаній; кількість працевлаштованих (за спеціальністю) випускників коледжу (поточного року); кількість загальноосвітніх, професійно-технічних закладів та закладів вищої освіти, з якими встановлені контакти і узгоджені навчальні плани та програми з основних дисциплін.

Ми маємо враховувати при плануванні, що інтенсивними напрямками підвищення рівня соціально-економічного розвитку коледжу є також такі стратегічні цілі, як: виявлення резервів підвищення продуктивності нетворчої праці викладачів та персоналу; створення системи пошуку і впровадження інноваційних технологій в освітній процес і процес управління; формування системи адекватного реагування на зміни регулюючих впливів державних органів управління освітніми процесами, ступінь охоплення дисциплін інноваційними технологіями; кількість студентів, що навчаються за інноваційними технологіями; число завдань по раціоналізації системи управління, що вирішуються на основі різноваріативних методів; наявність локальної комп'ютерної мережі; забезпеченість управлінського персоналу сучасною оргтехнікою; рівень розвитку інформаційної бази даних нормативно-правових актів; період «запізнення» між надходженням і виходом нових нормативно-правових документів, що регламентують освітній процес. Для реалізації стратегічного плану коледжу, як уже зазначено вище, необхідна розробка ряду цільових програм.

Окрім того, важливо визначити показники, які будуть здатні демонструвати рівень реалізації місії та досягнення головної стратегічної мети розвитку коледжу.

На величину результативного узагальнюючого показника системи стратегічного планування значною мірою впливає впровадження в освітній процес інноваційних технологій, ресурсне забезпечення процесу управління, запровадження нововведень, так як вони надають змогу здійснити пошук джерел і засобів задоволення потреб споживачів освітніх послуг.

Разом з тим, на наш погляд, важливими є критерії і показники оцінки якості діяльності коледжу споживачами, такі як: надійність, доступність, репутація, безпека, компетенція, комунікативність.

Контролюючим параметром, який дозволяє коригувати процес постановки і реалізації стратегічних цілей коледжу і забезпечити якість нашої роботи, виступає оцінка якості надання освітніх послуг у відповідності до очікування споживачів. Таким чином, ми можемо реалізувати місію коледжу, яка полягає «в сприянні гармонійному розвитку особистості та розвитку її компетентностей шляхом надання високоякісних освітніх послуг, удосконалення інноваційних підходів до ефективного управління освітнім процесом».

Список використаних джерел:

1. Вільчинська С. Б. Сфера освітніх послуг як об'єкт маркетингу відносин / С.Б. Вільчинська, С.В. Ковальчук // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. – Спец. вип. Маркетингова освіта в Україні. – К. : КНЕУ, 2011. – С. 14–25.
2. Дудко П. М. Стратегічне управління вищим навчальним закладом на основі конкурентних переваг [Електронний ресурс] / П. М. Дудко. – Режим доступу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/7729/1/20171006_
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1556-18>
4. Закон України «Про фахову передвищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2745-19>
5. Клименюк Н. Н. Доказательный менеджмент: введение в теорию. Монография / Н.Н. Клименюк, А.Н. Безус. – К.: АМУ, 2015. – 272 с.
6. Моргулець О. Б. Концептуальні засади управління ЗВО, як суб'єктом ринку освітніх послуг [Електронний ресурс] / О. Б. Моргулець. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.
7. Шаров О. І. МОН України : Фахова передвища освіта: нова місія [Електронний ресурс] / О. І. Шаров. – Режим доступу: <https://rozmova.wordpress.com/2019/07/08/oleh-sharov-4/>.

Сагайдак І.С.,

*викладач циклової комісії
автоматизації технологічних процесів
та моніторингу навколишнього середовища*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ З ДИСТАНЦІЙНОЮ

Розвиток інформаційних технологій спонукав до модернізації системи освіти, яка найбільше проявляється в концепції дистанційної освіти. Особливого значення набуває впровадження технологій дистанційного навчання у навчальний процес середньої та вищої шкіл.

Дистанційне навчання – це сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій від тих, хто навчає (наприклад, викладачів), до тих, хто навчається (студентів чи слухачів).

Основними принципами дистанційного навчання є:

- ✓ інтерактивна взаємодія у процесі роботи;
- ✓ надання студентам можливості самостійного освоєння матеріалу;
- ✓ консультаційний супровід у процесі навчання;
- ✓ змога навчатися на відстані тощо.

Система дистанційного навчання дозволяє набути необхідні навички та нові знання всього лиш за наявності персонального комп'ютера або смартфона та виходу в мережу Інтернет. Така форма навчання підходить усім бажаним, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя, навчатися на відстані, вибирати курси окремих фахівців, здобувати освіту паралельно або займатися самоосвітою [2].

Частиною ресурсу дистанційного навчання є заміна посібників/підручників електронними інтерактивними ресурсами та новітніми методами навчання, а також постійні консультації з викладачем надають цій формі самоосвіти додаткові переваги перед заочною.

Слід зауважити, що ефективним є поєднання традиційної та дистанційної форм навчання, що впроваджено в практику в Київському коледжі міського господарства ТНУ ім. В.І. Вернадського. Так, при викладанні навчальної дисципліни «Екологія» студентам надається доступ до поштової скриньки, створеній в мережі Інтернет на веб-порталі UKR.NET, а саме: логін: kkmgtnu@ukr.net та пароль: 123456tnu (рис.1).

Рис. 1. Зображення сторінки на веб-порталі UKR.NET

Це дає можливість, по-перше, листуватися зі студентами, а по-друге, розміщувати необхідну для навчання інформацію на віртуальних накопичувальних eDisk-ах (рис. 2), зокрема:

- ✓ конспекти лекцій з активними гіперпосиланнями на оновлені статистичні дані, інфографіку тощо;
- ✓ питання до семінарських занять;
- ✓ питання для індивідуальної роботи;
- ✓ презентації з посиланнями на навчальні відео;
- ✓ питання до підсумкової контрольної роботи тощо.

А це, в свою чергу, завдяки активним посиланням є невеликого розміру, дає можливість студентам скачати необхідні файли на телефон і користуватися у зручний час. А це актуально і важливо для студентів, які поєднують роботу і навчання.

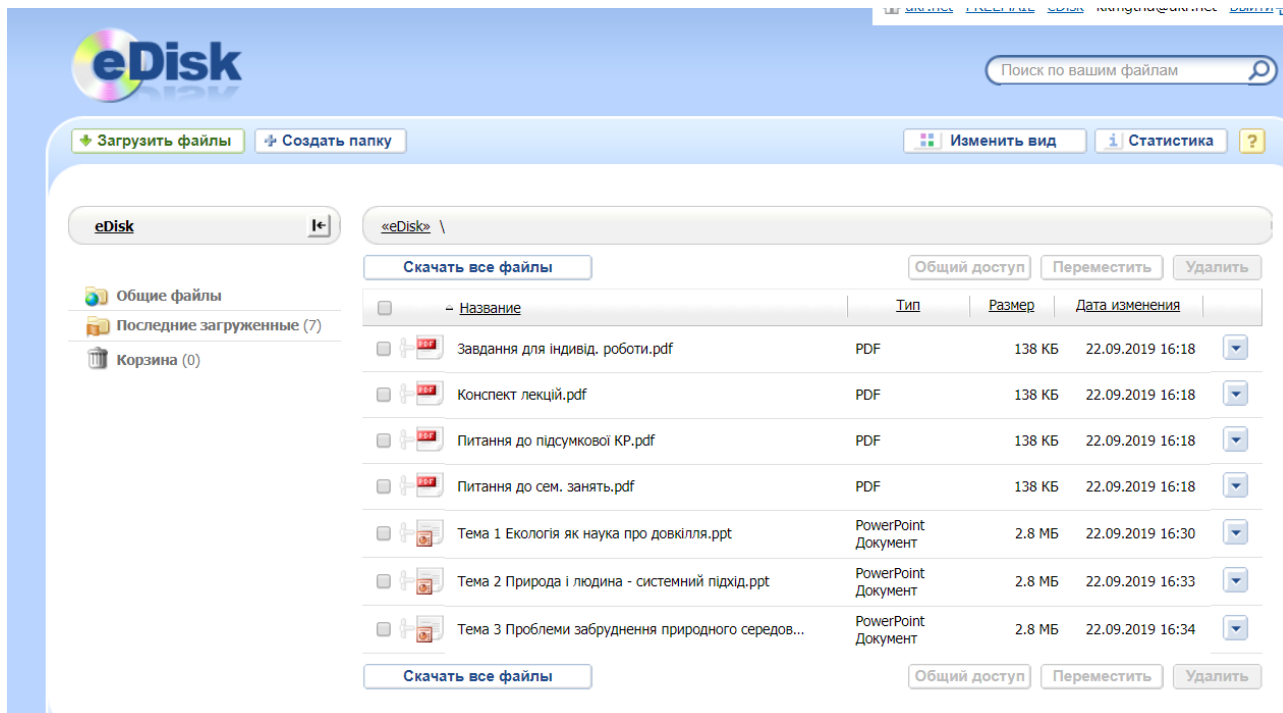

Рис. 2. Зображення вікна e-Diska

Сьогодні дистанційна форма освіти стає все більш популярною, про що свідчать сучасні тенденції її поширення. Але ефективності навчання можна досягти змішаною системою, яка складається з традиційної, дистанційної та онлайн.

Список використаних джерел:

1. Охотник Г. Теоретичні основи організації дистанційного навчання в школі [Електронний ресурс] / Г. Охотник. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/teoreticni-osnovi-sodo-organizacii-distancijnogo-navcanna-v-skoli-67588.html>.

2. Кузьміна І. Проблеми та переваги дистанційного навчання [Електронний ресурс] / І. Кузьміна. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1031>.

Самотуга О.А.,

*викладач циклової комісії
економіко-управлінських та соціальних дисциплін*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ

"Дітей потрібно готувати до життя, а не до екзаменів"

У нових історичних умовах, що склалися на початку двадцять першого століття, набуває все більшого значення розвиток інноваційних, інформаційних і комукаційних технологій. Відбувається активне проникнення інформаційних технологій у всі галузі освіти, не винятком є і викладання історії. Інноваційне навчання – це новий ступінь у процесі навчання, новий погляд на навчальний процес, коли переосмислюються стосунки вчителя й студента, коли основною метою навчання стає особистісно-діяльнісний підхід кожного студента до процесу навчання, коли творчість і зацікавленість стають потребою заняття. XXI століття – це час інформаційного суспільства, час який потребує змін, зламу стереотипів, оскільки світогляд людей є змінений.

Не є секретом той факт, що зрілість суспільств різних країн відрізняється залежно від ступеня прогресу. Тому відповідно той етап, що ми сьогодні проходимо, провідні країни світу уже завершили, тому доцільно використати їх досвід. Сьогоднішнє заняття потребує нетрадиційності форм проведення, адже зацікавити сучасну дитину надзвичайно важко. Саме завдяки нетрадиційному способу навчання я бачу шляхи вирішення проблеми.

Нетрадиційні методи викладання історії привертають увагу викладачів можливістю форсованого вивчення великого обсягу історичного матеріалу, підготовкою студентів до зовнішнього оцінювання. Саме цій меті служать методи й форми інтерактивного навчання, коли діти залучаються до різноманітних форм роботи на занятті, коли вони думають про те, що роблять. Головним завданням цих методик є намагання навчити студента розмірковувати під час отримання знань, застосовувати їх у новій навчальній ситуації. Одним із пріоритетів інноваційного навчання є групова та індивідуальна форми навчання. Довіра, повага, спілкування, стимуляція почуття гідності, здатності відповідати за себе – все це є головними факторами групової та індивідуальної роботи. Студент розвиває свою індивідуальність у спільному вирішенні творчих завдань, коли максимально залучається його життєвий досвід та отримані знання. Навчання перетворюється на спілкування між людьми в процесі отримання нової інформації. У цьому процесі викладач навчає студента чогось нового. *Одночасно він повинен стати посередником між студентом і навчальним матеріалом, а не єдиним джерелом знань*, як це часто тепер трапляється. В групах виконуються проекти, обговорюються проблемні питання, вирішуються навчальні завдання. Проектна технологія широко поширена в американських і японських школах. У перекладі з латинського означає "самостійний пошук шляху" ("кинутий уперед"). Проекти існують різного типу, але на уроках історії застосовується тільки один. Учбово-пізнавальний проект – це обмежений у часі процес, коли відбувається цілеспрямована зміна визначеної системи знань на основі конкретних вимог до якості результатів, чіткої організації, самостійного пошуку рішення проблеми студентами [3, с. 4]. Наприклад, з історії України студенти виконують групові проекти. Кожна група отримує завдання представити князівство (Переяславське, Київське, Новгород-Сіверське, Чернігівське) за певним планом. Вони характеризують життя князівства в XII – XIII ст. і роблять висновки, чому жодне з цих князівств не стало об'єднавчим центром Київської держави.

Виконання проектного завдання сприяє:

- формуванню системи базових знань і навичок та подальшому їх поповненню й розвитку;
- виробленню стійкої мотивації й усвідомленню необхідності у здобутті нових знань, потрібних під час роботи над проектом;
- активізації пізнавальної діяльності, особливо під час виконання ними проектно-комп'ютерних досліджень;
- розвитку творчих здібностей, що дозволяють реалізовувати проектне завдання відповідно до власного бачення;
- усвідомленню студентами себе творцями власних знань.

Найбільш зручним є використання на уроках історії мультимедійних технологій у формі презентацій. В цьому випадку комп'ютер на уроці замінює всю сукупність засобів навчання. На уроках історії використовуються відеофільми. Проте, матеріал відеофільму потрібно правильно організувати. Показу відеофільму має передувати пояснення викладача. Після перегляду студенти виконують різні завдання для закріплення знань.

Колоквіум (у перекладі з латинського "бесіда, розмова") – форма навчального заняття, що розуміється як бесіда викладача зі студентами з метою перевірки знань. Тим часом, досвід роботи показує, що часте застосування колоквіумів недоцільно. Подібні форми перевірки і контролю знань можливо використовувати як підсумкове узагальнення наприкінці вивчення великої за обсягом теми [5].

Незаперечним фактом ефективності одержання якісних знань в будь-який період розвитку цивілізації залишатиметься майстерність викладача. Від вчителя залежить усе — і атмосфера під час заняття, і вміння знайти підхід до кожного студента, і талант зацікавити та донести інформацію. Наприклад, у фінського учителя всі карти в руках — він має орієнтовний навчальний план і річний контракт. Жодних навчальних планів, конспектів заняття, паперової тяганини, строгого слідування програмі чи методичних перевірок. Він має право приділяти одній темі багато уваги, а інші проходити побіжно, використовувати для навчання всі потрібні підручні засоби [4]. Головне — не процес, а результат, переконані фінські освітяни. І якщо на завершення року діти задоволені і матеріал засвоїли, то вчитель виправдав довіру і має підстави сподіватись на продовження контракту з ним ще на рік.

Для дослідження світової результативності якості навчання, звернимо увагу на такі дані. Programme for International Student Assessment, або PISA — це тест, що має на меті оцінити грамотність 15-річних школярів в різних країнах світу, зокрема з точки зору застосування знань на практиці. Проводиться раз на три роки. Вперше пройшов у 2000 році, і тоді учасниками були 32 країни. У 2015 році учасниками стали вже 65 країн. Наші сусіди регулярно беруть участь в оцінюванні за цією програмою. Поляки, до прикладу, належать до європейських країн, які демонструють найкращі показники прогресу та зростання якості освіти учнів. За результатами оцінювання 2012 року перші сім позицій посіли Шанхай, Сингапур, Гонконг, Тайпей, Корея, Макао та Японія. Перший європейський представник — Ліхтенштейн — на 8 місці. Фінляндія посіла 12, наші сусіди Росія та Польща — 33 і 14 відповідно. У своєму звіті PISA робить своєрідне порівняння: які системи освіти подібні по типу та результативності. Так от — системи освіти Шанхай і Сингапур рівних не мають. Чого і варто було очікувати з огляду на бали, які вони отримують. Адже середній бал шанхайських школярів — 613, в той час як фінських — 519, польських — 518, британських — 494, американських — 481 [4]. Саме тому нам важливий їх досвід викладання.

Отже, сучасне навчання потребує інноваційних підходів до викладання, різноманітності методів та форм проведення заняття. Звісно, в кожній країні є свої традиції та специфіка навчання, яка відрізняється від інших та гуртує дітей в одну велику націю. Чим більше Україна проводить реформ, тим більше наближається до Європи. Це стосується й освіти. Проте, дуже важливо, щоб розуміння історії молодим поколінням було сформоване їх власними судженнями, а не нав'язані ззовні. Саме тоді історія буде «вчителькою життя», здатною допомагати людям досягати своїх цілей найбільш раціональними та гуманними засобами. Ми повинні викладати історію таким чином, щоб допомогти людині усвідомлювати своє місце в суспільстві і призначення в житті.

Список використаних джерел:

1. Власов В. Як перевірити та оцінити історичну компетентність учнів (до концепції контрольних робіт Державної підсумкової атестації з історії України) / Віталій Власов // Історія в школах України. – 2010. – № 4. – С. 3–17.
2. Галлагер К. Викладання історії в контексті сприяння демократичним цінностям і терпимості / К. Галлагер. – К., 1998.

3. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави / В. Гонський // Рідна школа. – 2002. – № 2. – С. 9–14.

4. Курилів В. Методика викладання історії: Навч. посібник / В. Курилів. – Львів, Торонто: Світ, 2003. – 248 с.

4. <http://historyua.narod.ru/>

5. <http://unitest.com/uahist/> <http://uahistory.kiev.ua/>

Сарнавська Л.В.,

*викладач циклової комісії
економіко-управлінських та соціальних дисциплін*

ЯКІСНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Практично перед усіма навчальними закладами, не залежно від рівня акредитації та форми власності, сучасність систематично формулює нові актуальні питання, одним із яких є «працюючий студент». Зумовлено це не тільки системною економічною кризою в країні, а і соціальним аспектом. Сучасні діти, досягаючи 16–17 років, бажають швидше стати фінансово незалежними від батьків. Отримавши перші, самостійно зароблені гроші, у студента з'являються додаткові фінансові можливості, що в свою чергу призводить до переоцінки цінностей. Як наслідок – студент починає систематично пропускати заняття, не опановує якісно навчальний матеріал, не здає вчасно сесію і, в найгіршому випадку, залишається без перспективного майбутнього. Проблема полягає ще й у тому, що більшість студентів, через відсутність практичного досвіду та кризи перехідного віку, не усвідомлюють наслідків такої діяльності. Як показує практика, студент денного відділення може працевлаштуватися тільки баристою, офіціантом, торговим агентом, промоутером або кур'єром – робота без перспективи кар'єрного росту. Через 2–3 роки у кожного такого працівника виникає природне бажання до кращих умов роботи та ще вищої заробітної плати, але відповідної освіти і підтверджуючого документа для реалізації цього бажання, на жаль, немає.

Навчальні заклади повинні систематично тримати руку на пульсі динамічного світу – модернізувати та оптимізувати свої освітні програми та навчальну діяльність. За приклад можна брати закордонний досвід. Так в Канаді студент денної форми навчання має законне право працювати під час навчання по 20 годин на тиждень і без обмежень – під час канікул. Так він отримує можливість навчатися та оплачувати проживання і харчування. В Україні ж відсутня регламентація дозволеного часу на роботу під час навчання, що дозволяє працювати скільки хочеш [2, с. 4]. Але від цього страждає не тільки навчальна діяльність, а й фізичне здоров'я студента. Працюючі студенти так чи інакше жертвують особистим часом, який можна було б провести із друзями.

Незважаючи на велику кількість мінусів підробітку в студентські роки, окрім фінансової сторони, є й інші плюси.

Так багато студентів, поєднуючи навчання і роботу, вчаться реалізовувати свій потенціал. Тільки в робочій обстановці можна отримати нові знання і безцінний досвід. Крім того, багатьох випускників вузів після закінчення навчального закладу не хочуть брати на роботу через відсутність досвіду. Фахівці підкреслюють, що навіть маючи червоний диплом, влаштуватися на високооплачувану перспективну

посаду дуже складно. Ті претенденти, які підробляли під час навчання, отримали не тільки безцінний досвід, але різні контакти в професійних колах.

Психологи і тайм-менеджери підкреслюють, що суміщення роботи та навчання дисциплінує молодих людей, вчить правильно планувати завдання і оптимізувати час на їх виконання, а також допомагає навчитися швидко і правильно розставляти пріоритети. Будь-який підрібок розширює кругозір і допомагає зрозуміти, чи потрібно працювати в тій чи іншій сфері або ж варто змінити вид діяльності. Для студентів важливо дотримуватися балансу: працювати на роботі з відносно гнучким графіком і приділяти час навчанню. Часом це зробити дуже складно, особливо під час сесії.

Навчальним закладам слід враховувати ці аспекти і ставитись з розумінням до студента, впроваджуючи гнучкі графіки навчальних занять і дистанційні форми навчання.

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Головним завданням дистанційного навчання є розвиток творчих та інтелектуальних здібностей людини за допомогою відкритого і вільного використання всіх освітніх ресурсів і програм, у тому числі, доступних в Інтернеті. А оскільки Інтернет – це світова інформаційна мережа, то вона може бути одним із засобів дистанційного навчання, тому що її дані допоможуть студентам (і викладачам) створити повну інформаційну картину з питань, що їх цікавлять.

Однією із форм дистанційного навчання можна виділити «Освіту в смартфоні», до переваг якої слід віднести:

- мобільність – їдучи в транспорті на роботу є можливість опанувати нову інформацію;
- гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань – підказок тощо;
- актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок;
- зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;
- модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;
- економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультидоступу до них;
- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;
- інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;
- більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;

- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу [1].

До недоліків дистанційного навчання слід віднести: проблематику ідентифікації студента (перевірити, хто складає іспит, поки не можливо). Проте, прагнучи виправляти недоліки, навчальні заклади, що практикують дистанційне навчання, включають в курс і обов'язкову очну сесію, в ході якої студенти складають обов'язкові очні іспити, пред'являючи документ, що підтверджує особу того, що здає іспит. Окрім того, для організації навчальних і екзаменаційних телеконференцій буває недостатньо пропускнує спроможності телефонних ліній. Ще одна особливість, яка може негативно сприйматися студентами: в системі дистанційного навчання зникає безпосередній контакт між викладачем і студентом.

Таким чином, сучасним навчальним закладам, щоб розвиватися, утримувати конкурентну позицію в порівнянні з курсами та тренінгами, зберігати студентський контингент і при цьому не втрачати якісну складову освітнього процесу, слід активно впроваджувати дистанційні форми навчання.

Список використаних джерел:

1. Дистанційна освіта [Електронний ресурс] // Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>.
2. Закон України «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 24, ст. 243. – 2013. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17/stru>.
3. Соколова Г. Б. Сучасні студенти у пошуках роботи: чому і як її знаходять / Г. Б. Соколова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Ка-разіна. – 2013. – № 1053. – С. 178–180.

Сафіна О.В.,

*викладач циклової комісії
автоматизації технологічних процесів та
моніторингу навколишнього середовища*

САМОСТІЙНА РОБОТА — ОСОБЛИВА ФОРМА НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Сучасний ринок праці потребує нової концепції професійної підготовки фахівців, яка ґрунтується на його тісній взаємодії з ринком освіти, оскільки соціально орієнтований спосіб ведення виробництва й бізнесу передбачає якісно новий рівень професійності особистості. Нині відповідальність за результати своєї праці, уміння самостійно здобувати необхідні знання і творчо застосовувати їх на практиці є ключовими умовами професійного і кар'єрного зростання молодої людини.

Вища професійна освіта є фундаментальною складовою цілісної системи безперервної професійної освіти в сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку праці.

Важливим завданням у реформуванні системи вищої освіти в Україні є створення умов для оволодіння випускниками вищих навчальних закладів уміннями самостійної, творчої науково-практичної діяльності. Тому основним результатом діяльності освітнього закладу повинна стати не система знань, умінь і навичок як

така, а розвиток спроможності майбутнього фахівця самостійно здобувати знання, вміння самоудосконалюватися.

Можна стверджувати, що нині настав якісно новий етап розвитку самостійної роботи студентів, у якому викладачі повинні переорієнтувати навчальний процес на формування у студентів бажання й уміння самостійно оволодівати знаннями з різних джерел інформації.

Отже, самостійна робота студентів коледжу – це вид навчальної діяльності, спрямований на засвоєння студентами нових знань, удосконалення навичок самостійного пізнання, формування практичних умінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності; вона організовується та скеровується викладачем, але відбувається без його безпосередньої участі.

Самостійна робота, перш за все, завершує задачі всіх інших видів навчальної роботи. Знання, які не стали об'єктом власної діяльності, не можуть визнаватися справжнім надбанням людини. Крім практичної важливості, самостійна робота має велике виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність певних умінь і навичок, але і як рису характеру, яка відіграє суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста [3, с. 34].

Сьогодні завдання викладача полягає не тільки в тому, щоб дати молодому спеціалісту знання, а в тому, щоб сформувати потребу в них. Виховати прагнення до їх постійного оновлення, власного вдосконалення.

Самостійна робота у коледжі передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення й закріплення його та застосування на практиці. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань.

З одного боку самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації та управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку – це особлива форма навчально-наукової діяльності.

Виділено чотири типи самостійної роботи .

Перший із них спрямований на формування у студентів умінь виявити у зовнішньому плані те, що від них вимагається, тобто на основі заданого їм алгоритму діяльності та посилань на цю діяльність, які вміщено в умовах завдання. Пізнавальна діяльність студентів полягає у тому, щоб пізнати об'єкт певної галузі знань під час повторного сприймання інформації про нього або дій з ним. Як самостійну роботу цього типу найчастіше використовують домашні завдання, що передбачають опрацювання підручника, конспекту лекцій тощо. Спільним для самостійних робіт першого типу є те, що всі завдання, а також спосіб їх виконання повинен бути представлений безпосередньо у самому завданні або у відповідній інструкції [6, с. 51].

Другий тип передбачає формування знань-копій і знань, що сприяють розв'язуванню типових завдань. Пізнавальна діяльність студентів при цьому полягає у відтворенні і частковому реконструюванні, зміні структури і змісту засвоєної раніше навчальної інформації. Це передбачає необхідність здійснення аналізу певного об'єкта, різних способів виконання завдання, визначення найбільш доцільних з них або послідовного визначення логічно пов'язаних способів його розв'язання. До самостійних робіт такого характеру можна віднести певні етапи проведення лабораторних і практичних занять, підготовку курсових робіт, а також спеціально підготовлені домашні завдання. Характерна особливість робіт цього виду полягає в тому, що у визначенні завдання для самостійної роботи необхідно обґрунтувати мету діяльності та завдання, способи розв'язання завдань, методи їх досягнення.

Третій тип спрямований на формування у студентів знань, що є основою для розв'язання нетипових завдань. Пізнавальна діяльність студентів у виконанні таких завдань полягає в накопиченні та прояві у зовнішньому плані нового для них досвіду діяльності на основі раніше засвоєного, формалізованого типу, за допомогою перенесення знань, умінь і навичок у нові умови діяльності. Виконання завдання цього типу передбачає пошук, формулювання і реалізацію мети і завдань розв'язання визначеної проблеми, що завжди виходить за межі минулого формалізованого досвіду і потребує від студентів варіювання умов діяльності, розгляду засвоєної раніше навчальної інформації під новим кутом зору та використання її у нетипових ситуаціях. У самостійних роботах третього типу потрібно висувати вимоги аналізу незнайомих навчальних ситуацій і генерування суб'єктивно нової інформації. Типовими для самостійної роботи третього типу є курсові, кваліфікаційні і дипломні роботи.

Четвертий тип передбачає створення передумов для творчої діяльності студентів. Їхня пізнавальна діяльність у процесі виконання таких робіт полягає у глибокому проникненні в сутність об'єкта, що вивчається, у становленні нових зв'язків і стосунків, необхідних для обґрунтування нових проблем, ідей, генерування нової інформації. Цей тип самостійних робіт реалізується, зазвичай, у процесі виконання завдань науково-дослідного характеру, зокрема – курсових робіт, кваліфікаційних і дипломних [5, с. 71].

Для організації самостійної роботи перед студентом необхідно чітко поставити мету і завдання навчальної роботи, позначити необхідний результат самостійної роботи і форми контролю отриманих в результаті вивчення знань, умінь, професійних навичок і т. д., надавати інформацію про рекомендовані навчальні і навчально-методичні видання [6, с. 37].

Необхідно зазначити, що саме самостійна робота студента здатна ефективно розвивати творчу активність, творче мислення з урахуванням індивідуальних можливостей, активізувати творчу самостійну роботу. При цьому відбувається адаптація навчального матеріалу до рівня знань студента, яка досягається за допомогою багаторівневої структури діяльності [7, с. 21], [9, с. 11].

Виділені два **види контролю**: за процесом і за результатом.

Контроль за процесом передбачає пильну увагу за кожним «кроком» виконуваної діяльності. При цьому поточна діяльність порівнюється з еталонною, запрограмованою діяльністю.

Контроль за результатами передбачає повну свободу студентів у здійсненні процесу діяльності, але ставить їх перед необхідністю вчасно подати конкретний результат. Такий контроль доцільний щодо самостійної роботи, бо кінцевий її результат завжди відображений в конкретних формах: конспекті, заповненому робочому зошиті з дисципліни, рефераті, усній відповіді тощо.

Контролюючи самостійну роботу студентів, слід виходити з того, що головним у ній є сама її структура як діяльності, передусім її мотиви, цілі: чим спонукається самостійна робота; на розв'язання яких проблем вона спрямована; чому ці проблеми цікавлять студента тощо. Тобто основним об'єктом в самостійній роботі, який підлягає контролю, є знайдені і випробувані студентом шляхи пошуку, постановки і розв'язання проблем.

Підсумовуючи викладене, можемо стверджувати, що самостійна робота студентів потребує достатньої мотивації студентів до навчання. Ефективних результатів такої діяльності можна досягти за умови варіативності методів і форм її організації, застосування інноваційних методик навчання та високого рівня самостійності, ерудованості студентів.

Список використаних джерел:

1. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга–Богдан, 2004. – 383 с.
2. Кремень В. Г. Доповідь на II Всеукраїнському з'їзді працівників освіти / В.Г. Кремень. – К. : Освіта, 2001. – 11 с.
3. Левський Т. Вища освіта стане доступнішою [Електронний ресурс] / Т. Левський // Урядовий портал : Соціальна політика. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/public/article?art_id.
4. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках / М. В. Кларин. – М. : Арена, 1994. – 223 с.
5. Король В. М. Управління самостійною та індивідуальною роботою студентів протягом навчання у ВНЗ / В. М. Король // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси : Вид-во Черкаського університету, 2008. – Вип. 120. – С. 98–105.
6. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті // Освіта України. – 2002. – № 33 – С. 4–6.
7. Перспективи розвитку коледжів і технікумів. Нарада голів Рад директорів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації // Освіта України. – 2007. – 23 січня. – С. 3, 21
8. Самостійна пізнавальна діяльність студентів : метод. рекомендац. / [укл. М. М. Солдатенко, В. М. Володько, І. С. Дмитрик та ін.]. – К. : ІСДО, 1993. – 52 с.
9. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. пед. спец. вищ. навч. закл. / Василь Васильович Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 559 с.

Улицька І.І.,

викладач циклової комісії документознавчих дисциплін

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ

На практиці виникає суперечність між наявним кількісним показником підготовки фахівців у навчальних закладах I-II рівнів акредитації та з недостатністю на підприємствах. Отже, студенти, що закінчують навчання з відповідною спеціалізацією, не працюють за фахом. Необхідність подолання виявленої суперечності зумовлює актуальність дослідження ціннісно-мотиваційних чинників у професійній підготовці фахівців відповідного профілю.

У зв'язку з чим постають питання:

1. Яким є ставлення студентів до обраної професії.
2. Які шляхи формування ціннісно-мотиваційних чинників у професійній підготовці фахівців.

Професійна підготовка фахівців за рівнем «молодший спеціаліст», є ефективною за умови формування у студентів професійних якостей, знань і умінь відповідно до специфіки фахової діяльності в умовах інформатизації суспільства.

Більшість дослідників вважають, що від розвитку навчальної мотивації, а не тільки природних здібностей, залежать успіхи в навчанні студентів. За певних умов (при високій зацікавленості особистості до конкретної діяльності) може спрацювати так званий компенсаторний механізм – нестача здібностей поповнюється розвитком мотиваційної сфери (зацікавленість до певної дисципліни, усвідомленість вибору професії тощо), завдяки чому студент досягає значних успіхів.

Мотивація навчання у студента, передусім, формується з огляду на бажання здобуття певної професії. Тобто, особа має оволодіти такою сумою знань і вмінь, які б дали змогу заявити їй про себе як про спеціаліста в певній сфері, професіонала. Це і є мотивуючим чинником у навчанні через потребу оволодіння майбутньою професією.

В даному контексті важливим є розуміння поняття мотивації: «Мотивація – спонука до активності організму і його цілеспрямованості» [4], Видатний вчений М.Д. Махлін [5] виділяє три типи внутрішньої мотивації до навчання: утилітарна мотивація, мотивація престижу та мотивація, при якій знання перетворюються в самоціль. Утилітарна мотивація може бути вузькою, що визначається лише особистими потребами людини, та широкою, при якій потреби людини пов'язані з потребами соціальними. В обох випадках вона породжується соціально-професійною практикою людини та появою у неї бажання цю практику удосконалювати. Мотивація престижу – теж стимул для включення людини до навчання, оскільки в даному випадку він отримує задоволення, виокремлюючись серед оточуючих його людей, які до даного навчання не залучені.

Формування у студентів навчальної мотивації залежить від правильної сформованості педагогічних установок. Педагогічна установка – готовність студента до активної навчальної діяльності, що ґрунтується на потребі особистості в діяльності з оволодіння обраною професією й формується у навчальних ситуаціях. Педагогічна установка є тією основою, на якій формується професійна спрямованість студента на початковому етапі навчання у ВНЗ, оскільки вона [2]:

- визначає активне ставлення до навчальної діяльності й сприяє формуванню узагальнених стійких відношень – схильностей особистості до професійної діяльності;
- закріплює позитивне емоційне ставлення до професії в ході навчальної діяльності студентів;
- забезпечує стійку психологічну готовність до оволодіння професією; формує вибірну спрямованість студента на професію;
- є чинником активності особистості, що сприяє формуванню інтересу і схильності до професії;
- впливає через навчально-пізнавальну діяльність на весь процес формування професійних цінностей і переконань.

У нашому дослідженні основний акцент зробимо на вивченні таких питань, як задоволеність спеціальністю, динаміка задоволеності обраною спеціальністю від курсу до курсу – тобто питань, вирішення яких найбільш тісно пов'язане з педагогічним процесом у навчальному закладі.

Констатуючий експеримент проводився за таким напрямом: виявлення ставлення до обраної професії як важливий чинник мотивації у навчально-виховному процесі. Експеримент було проведено за допомогою методу анкетування студентів спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» Київського коледжу міського господарства Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського.

Було опитано другий курс – до проходження першої навчальної практики, третій курс – під час досконалого вивчення циклу спеціальних дисциплін.

У структурі мотивів обрання професії виділено дві основні групи мотивів: соціально-зумовлені та особистісно-цілеспрямовані мотиватори (статусно-престижні, матеріальні, соціальні). Результати дослідження наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Результати констатуючого експерименту щодо визначення соціально-зумовлених та особистісно-цілеспрямованих мотиваторів вибору професії

Питання	Позитивна відповідь		Негативна відповідь	
	II курс	III курс	II курс	III курс
Чи відчуваєте Ви потребу суспільства у висококваліфікованих кадрах за обраним Вами фахом?	90,6%	96,6%	9,4%	3,4%
Чи виникло у Вас бажання підвищувати свій професійний рівень з метою одержати соціальний статус у суспільстві за обраним фахом?	81,32%	93,3%	4,7% (4,7% - не знають)	6,7%
Чи прагнете Ви досягти певного професійного рівня з метою поліпшення свого матеріального становища?	81,32%	96,6%	11,62%	0 (3,4% - не знають)
Чи важливе для Вас визнання друзями, рідними, знайомими Ваших життєвих досягнень?	83,7%	96,6%	9,3%	3,4%
Чи хотіли б Ви, залишаючись фахівцем у своїй галузі, працювати не за обраною професією?	41,8%	56,6%	16,2% (37,2% - не знають)	10% (33,4% - не знають)
Якщо б Вам знову довелось обирати спеціальність, чи обрали б Ви ту, за якою зараз навчаєтесь?	51,1%	49,9%	18,6% (25,5 – не знають)	30% (20,1 % - не знають)

Аналізуючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновки, що:

- переважна більшість студентів прагнуть підвищувати свій професійний рівень, однак майже половина студентів не хоче працювати за спеціальністю (цей показник збільшується від 2 до 3 курсу);
- стабільним є показник, який свідчить про небажання обрати ще раз цю ж спеціальність.

Виходячи з вищевикладеного, наступним етапом була зроблена спроба з'ясувати можливе незадоволення власне майбутньою сферою діяльності, пошук шляхів подолання труднощів у розвитку мотиваційної складової підготовки.

Отже, можна зробити висновки, що добре організоване первинне професійне навчання зіграло позитивну роль для системи формування ціннісних орієнтирів студентів, під час детального вивчення спеціальних дисциплін у студентів виникає ряд прогнозованих труднощів, пов'язаних із рівнем загальної підготовки студента з поданого фаху, із базовими знаннями з циклу суміжних дисциплін. Але з плином часу рівень знань студентів підвищується, змінюється у позитивний бік їхнє ставлення до майбутньої професії.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розкриття особливостей професійної підготовки фахівців, формування у студентів професійних якостей, знань і умінь відповідно до особливостей обраної професії. Інноваційні підходи у роботі зі студентами мають полягати у поєднанні постійного ознайомлення студентів із передовими інноваційними досягненнями галузі, для цього впроваджуємо екскурсійну діяльність, метод активних фахових екскурсій, коли студент може спробувати себе у якості фахівця, виконати операції за обраною спеціальністю, що спонукає до захоплення тією чи іншою діяльністю, надасть побачити результати своєї роботи.

Список використаних джерел:

1. Васюк О. Основні педагогічні фактори та умови формування професійної спрямованості майбутніх фахівців / О. Васюк, Л. Шевченко // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 1. – С. 29–31.
2. . Матвієнко О. В. Теорія і практика підготовки спеціалістів з інформаційного забезпечення системи управління невиробничою сферою: Автореф. дис. ... докт. пед. наук / О. В. Матвієнко // Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти).
3. Педагогічний словник / За редакцією Ярмаченка М.Д. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
4. Сподін Л. А. Педагогічні умови формування професійної спрямованості особистості студентів вищих аграрних закладів освіти: Автореф. дис. ...канд. пед. наук / Л. А. Сподін // Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України (13.00.04 - теорія та методика професійної освіти). – Київ, 2017р. – 40 с.
5. Ткаченко В. Вчитись – справжнє мистецтво [Електронний ресурс] / В. Ткаченко. – Режим доступу: URL: <http://www.refine.org.ua/pageid-3424-1.html>.

01042, м. Київ, вул. Джона Маккейна, 33

